

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Riigikogu
seadus
terviktekst
01.01.2008
23.03.2008

Kohtute seadus

Vastu võetud 19.06.2002
[RT I 2002, 64, 390](#)
jõustumine 29.07.2002

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
29.01.2003	RT I 2003, 21, 121	15.03.2003
18.12.2003	RT I 2003, 90, 601	01.01.2008
07.04.2004	RT I 2004, 27, 176	01.05.2004
19.05.2004	RT I 2004, 46, 329	01.07.2004
28.06.2004	RT I 2004, 56, 403	01.03.2005
22.02.2005	RT I 2005, 15, 85	01.01.2006
15.06.2005	RT I 2005, 39, 308	01.01.2006
15.12.2005	RT I 2005, 71, 549	01.01.2006
26.01.2006	RT I 2006, 7, 42	04.02.2006
15.03.2006	RT I 2006, 15, 118	14.04.2006
11.10.2006	RT I 2006, 48, 357	18.11.2006
23.11.2006	RT I 2006, 55, 411	23.12.2006
06.12.2006	RT I 2006, 61, 456	01.01.2007
25.01.2007	RT I 2007, 16, 77	01.01.2008
21.11.2007	RT I 2007, 67, 413	28.12.2007

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Seaduse reguleerimisala

Käesolevas seaduses sätestatakse kohtukorralduse ja kohtuteenistuse õiguslikud alused.

§ 2. Õigusemõistmine ja kohtu sõltumatus

- (1) Õigust mõistab ainult kohus.
- (2) Kellelgi ei ole õigust sekkuda õigusemõistmisesse.
- (3) Kohtus ja selle lähikonnas on keelatud teod, mis on suunatud õigusemõistmise häirimisele.

§ 3. Kohtuniku sõltumatuse põhitagatised

- (1) Kohtunik nimetatakse ametisse eluajaks.
- (2) Kohtuniku saab ametist tagandada üksnes kohtuotsuse alusel.
- (3) Esimese ja teise astme kohtu kohtunikule võib tema ametisoleku ajal kriminaalasjas süüdistuse esitada ainult Riigikohtu üldkogu ettepanekul ja Vabariigi Presidendi nõusolekul.

(4) Riigikohtu kohtunikule võib tema ametisoleku ajal kriminaalasjas süüdistuse esitada ainult õiguskantsleri ettepanekul ja Riigikogu koosseisu enamuse nõusolekul.

§ 4. Kohtualluvus

- (1) Kohtualluvus sätestatakse seadusega.
- (2) Kohtuasja võib ühe kohtu alluvusest üle anda teisele kohtule üksnes seaduses sätestatud alustel ja korras.

§ 5. Kohtu töökeel

- (1) Kohtumenetlus ja asjaajamine kohtus toimuvad eesti keeles.
- (2) Muu keele kasutamine kohtumenetluses sätestatakse kohtumenetluse seadustes.

§ 6. Kohtu tööaeg

- (1) Kohtunik korraldab oma tööaja iseseisvalt. Kohtunik peab oma kohustused täitma mõistliku aja jooksul, arvestades seaduses ettenähtud menetlustähtaegu.
- (2) Kohtuistungid peetakse tööpäevadel kella üheksast kella kaheksateistkümmeni. Pärast seda võib istung jätkuda juhul, kui kohus leiab, et see on otstarbekas õigusemõistmise huvides.
- (3) Kriminaalasja kiirmenetluses lahendamiseks, väärteo eest karistuse mõistmiseks, tõkendi kohaldamise või haldustoiminguks loa andmise otsustamiseks võib kohtuistungit pidada ka muul ajal.
[RT I 2006, 15, 118- jõust. 14.04.2006]

§ 7. Kohtuasutus

- (1) Kohtuasutused on maakohus, halduskohus, ringkonnakohus ja Riigikohus.
- (2) Kohtuasutusel on oma eelarve ja väikese riigivapi kujutisega pitsat.
- (3) Kohtuasutused registreeritakse riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklikus registris selle registri põhimääruses sätestatud korras.
[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 8. Kohtuteenistus

- (1) Kohtuteenistus on töötamine kohtuasutuses. Kohtuteenistuses on kohtunikud ja kohtuteenistujad.
- (2) Kohtunikule kohaldatakse avaliku teenistuse seadust üksnes juhtudel, mida käesolevas seaduses ei ole sätestatud.
- (3) Kohtuteenistujale kohaldatakse avaliku teenistuse seadust, kui käesolevas seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

§ 8¹. Kohtuniku juurdepääs riigisaladusele ja salastatud välisteabele

- (1) Kohtunikul on ametikohajärgne õigus juurdepääsuks riigisaladusele ja salastatud välisteabele Eesti Vabariigi põhiseaduse ja seadustega ning nende alusel antud õigusaktidega talle pandud ülesannete täitmiseks.
- (2) Kui välislepingu kohaselt on julgeolekukontrolli läbiviimine salastatud välisteabele juurdepääsu õiguse andmise kohustuslik eeltingimus, teostatakse julgeolekukontroll ka kohtuniku suhtes.
- (3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud julgeolekukontrolli läbimiseks täidab kohtunik riigisaladusele juurdepääsu loa taotleja ankeedi ja allkirjastab nõusoleku, millega lubatakse julgeolekukontrolli teostaval asutusel saada julgeolekukontrolli teostamise ajal enda kohta teavet füüsilistelt ja juriidilistelt isikutelt ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustelt ja organitelt, ning esitab need Riigikohtu üldkogule.
- (4) Riigikohtu üldkogu määrab kohtuniku suhtes julgeolekukontrolli teostava asutuse, kellele ta edastab käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud dokumendid.
- (5) Julgeolekukontrolli asutus esitab kohtuniku suhtes teostatud julgeolekukontrolli käigus kogutud andmed kolme kuu jooksul arvates käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud dokumentide saamisest Riigikohtu üldkogule otsustamiseks, kas kohtunik on läbinud julgeolekukontrolli. Salastatud välisteabele juurdepääsusertifikaat väljastatakse riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses ettenähtud korras.
[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

2. peatükk

ESIMESE ASTME KOHUS

1. jagu Maakohus

[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 9. Maakohus

(1) Maakohus esimese astme kohtuna arutab tsiviil-, kriminaal- ja väärteoasju. Maakohus teeb ka muid toiminguid, mis on seadusega antud nende pädevusse.

- (2) Maakohtud on:
- 1) Harju Maakohus;
 - 2) Viru Maakohus;
 - 3) Pärnu Maakohus;
 - 4) Tartu Maakohus.

(2¹) Maakohtul on üks või mitu kohtumaja.

(3) Kohtumajad asuvad maakohtu tööpiirkonnas. Kohtumajade täpsed asukohad ning teeninduspiirkonnad määrab justiitsminister. Iga kohtumaja asukoht on ka maakohtu asukohaks.

(4) Maakohtu struktuuri ja kohtuteenistujate koosseisu kinnitab kohtudirektor, välja arvatud õigusemõistmise funktsiooni teostamisega seotud osas. Selles osas kinnitab struktuuri ja kohtuteenistujate koosseisu kohtu esimees. Struktuuri ja kohtuteenistujate koosseisu kinnitamisel lähtutakse käesoleva seaduse §-s 43 sätestatust. [RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 10. Maakohtu tööpiirkond

(1) Maakohtu tööpiirkonna määrab justiitsminister .

(2) Seadusega võib ette näha kohtud, kes lahendavad mõnda liiki kohtuasju tööpiirkonda arvestamata. [RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 10¹. Tsiviil-, kriminaal- ja väärteoasja arutamise koht

(1) Tsiviil-, kriminaal- ja väärteoasja arutatakse kohtuistungil selles kohtumajas, mille teeninduspiirkonda jääb koht, mis määrab tsiviil-, kriminaal- või väärteoasja kohtualluvuse.

(2) Kui kohtumenetluse seaduses sätestatud valikulise kohtualluvuse korral jäävad kohtualluvust määravad kohad ühe maakohtu tööpiirkonda, valib kohtualluvuse valiku õigust omav protsessiosaline, millise koha järgi asja kohtuistungil arutatakse. [RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 11. Maakohtu kohtunike arv

Maakohtu kohtunike arvu ja jagunemise kohtumajade vahel määrab justiitsminister, kuulunud ära maakohtu esimehe ja selle ringkonnakohtu esimehe arvamuse, kelle tööpiirkonda kohus kuulub . [RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 11¹. Maakohtu kohtuniku alaline teenistuskoht

(1) Maakohtu kohtuniku alaline teenistuskoht on kohtumajas, kuhu Riigikohtu üldkogu (§ 55 lõige 3) või kohtu üldkogu (§ 57) on ta määranud.

(2) Maakohtu kohtunik arutab asja kohtuistungil käesoleva seaduse §-s 10¹ sätestatud kohtumajas. Kohtunik ei või keelduda asja arutamisest teises sama maakohtu kohtumajas.

(3) Kui kohtunik arutab asja kohtumajas, mis ei ole tema alaline teenistuskoht, hüvitatakse talle sõidu- ja majutuskulud. Samuti hüvitatakse kohtunikule muud lähetuskulud Vabariigi Valitsuse määratud alustel ja korras. [RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 12. Maakohtu esimees

(1) Maakohtu esimees nimetatakse selle kohtu kohtunike seast viieks aastaks. Kohtu esimehe nimetab justiitsminister, kuulanud ära kohtu üldkogu arvamuse.

(2) Maakohtu esimees esindab ja juhib kohtuasutust oma pädevuse piires. Kohtu esimees vastutab õigusemõistmise korrakohase toimumise eest kohtus.

(3) Maakohtu esimees:

- 1) korraldab õigusemõistmise alast tegevust;
- 2) kooskõlastab kohtudirektori koostatud kohtu eelarve eelnõu;
- 3) teostab seaduses ettenähtud järelevalvet;
- 4) koostab kohtu kohtunike koolituskava eelnõu ja esitab selle kinnitamiseks kohtu kohtunike üldkogule, korraldab ja kontrollib selle täitmist ning esitab vähemalt kord aastas kohtu üldkogule ülevaate selle täitmisest;
- 5) täidab muid seadusest ja kohtu kodukorrast tulenevaid ülesandeid.

(4) Kohtu esimehe võib justiitsminister enne tähtaja lõppemist vabastada:

- 1) tema enda soovil;
- 2) kui ta on süüliselt jätnud oma ülesanded olulisel määral täitmata;
- 3) tema valimisel või nimetamisel Euroopa Inimõiguste Kohtu, Euroopa Kohtu, Euroopa Kohtu esimese astme kohtu või muu rahvusvahelise kohtuinstitsiooni (edaspidi *rahvusvaheline kohtuinstitsioon*) kohtunikuks (§ 58¹).

(5) Käesoleva paragrahvi lõike 4 punktis 2 nimetatud juhul kuulab justiitsminister ära kohtu üldkogu arvamuse ja selle ringkonnakohtu esimehe arvamuse, kelle tööpiirkonda maakohus kuulub.

(6) Kohtu esimehe äraoleku ajal asendab teda tema enda määratud kohtunik. Kui kohtu esimees ei ole asendajat määranud, asendab teda kõige kauem teenistuses olnud kohtunik või teenistusaegade võrdsuse korral vanim kohtunik.

(7) Kui kohtu esimees vabastatakse kohtunikuametist, vabastatakse ta ka kohtu esimehe ülesannete täitmisest.

(8) Kohtu esimehe ülesannete täitmisest vabastatud kohtuesimehel säilivad kohtuniku volitused.

(9) Kedagi ei tohi nimetada kohtu esimeheks rohkem kui kaheks ametiajaks järjestikku.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 12¹. Kohtumaja juht

(1) Maakohtu esimees nimetab igas kohtumajas teenistuses olevate kohtunike seast viieks aastaks kohtumaja juhi, kuulanud ära kohtumaja teenistuses olevate kohtunike arvamuse. Kohtumaja juhti ei nimetata kohtumajas, kus asub kohtu esimehe alaline teenistuskoh.

(2) Kohtumaja juht korraldab kohtumaja ning maakohtu esimehe vahelist suhtlemist ning täidab muid seadusest ja kohtu kodukorrast tulenevaid ülesandeid.

(3) Kohtumaja juhi võib maakohtu esimees enne tähtaja lõppemist vabastada:

- 1) tema enda soovil;
- 2) koostöö mittelaabumise tõttu maakohtu esimehega.

(4) Kohtumaja juhi äraoleku ajal võib teda asendada maakohtu esimehe määratud kohtunik.

(5) Kui kohtumaja juht vabastatakse kohtunikuametist, vabastatakse ta ka kohtumaja juhi ülesannete täitmisest.

(6) Kohtumaja juhi ülesannete täitmisest vabastatud kohtunikul säilivad kohtuniku volitused.

[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 13. [Kehtetu – RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 14. Rahvakohtunik

Maakohtu rahvakohtunike arvu määrab justiitsminister kooskõlastatult kohtute haldamise nõukojaga, kuulanud ära maakohtu üldkogu arvamuse.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 15. Kinnistusosakond

(1) Maakohtus on kinnistusosakond.

(2) Kinnistusosakonnas peetakse kinnistusraamatut ja abieluvararegistrit.

(3) [Kehtetu – RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

(4) Kinnistusosakonna juhataja on kohtudirektori määratud kohtunikuabi. Kinnistusosakonna koosseisu kuuluvad kohtunikuabid ja muud kohtuteenistujad.
[RT I 2007, 67, 413- jõust. 28.12.2007]

§ 16. Registriosakond

(1) Maakohtus on registriosakond.

(2) Registriosakonnas peetakse äriregistrit, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrit, kommertspandiregistrit ning laevakinnistusraamatut.

(3) [Kehtetu – RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

(4) Registriosakonna juhataja on kohtudirektori määratud kohtunikuabi. Registriosakonna koosseisu kuuluvad kohtunikuabid ja muud kohtuteenistujad.
[RT I 2007, 67, 413- jõust. 28.12.2007]

§ 17. Kriminaalhooldusosakond

(1) Maakohtus on [kriminaalhooldusosakond](#) .

(2) Kriminaalhooldusosakond valvab kriminaalhooldusaluste käitumise ja neile kohtu pandud kohustuste täitmise järele ning täidab muid seaduses sätestatud ülesandeid.

(3) [Kehtetu – RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

(4) Kriminaalhooldusosakonna koosseisu kuuluvad kriminaalhooldusametnikud ja muud kohtuteenistujad. Kriminaalhooldusosakonna juhataja nimetab kohtudirektor.
[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

2. jagu Halduskohus

§ 18. Halduskohus

(1) Halduskohus arutab esimese astme kohtuna seadusega tema pädevusse antud haldusasju. Halduskohus teeb ka muid toiminguid, mis on seadusega antud tema pädevusse.

(2) Halduskohtud on:
1) Tallinna Halduskohus;
2) Tartu Halduskohus.

(2¹) Halduskohtul on üks või mitu kohtumaja.

(3) [Kohtumajad asuvad halduskohtu tööpiirkonnas, mille määrab justiitsminister. Kohtumajade täpsed asukohad ning teeninduspiirkonna määrab justiitsminister](#) . Iga kohtumaja asukoht on ka halduskohtu asukoht.

(4) Halduskohtu struktuuri ja kohtuteenistujate koosseisu kinnitab kohtudirektor, välja arvatud õigusemõistmise funktsiooni teostamisega seotud osas. Selles osas kinnitab struktuuri ja kohtuteenistujate koosseisu kohtu esimees. Struktuuri ja kohtuteenistujate koosseisu kinnitamisel lähtutakse käesoleva seaduse §-s 43 sätestatust.
[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 18¹. Haldusasja arutamise koht

(1) Haldusasja arutatakse kohtuistungil selles kohtumajas, mille teeninduspiirkonda jääb koht, mis määrab haldusasja kohtualluvuse.

(2) Kui kohtumenetluse seaduses sätestatud valikulise kohtualluvuse korral jäävad kohtualluvust määravad kohad ühe kohtu tööpiirkonda, valib kohtualluvuse valiku õigust omav protsessiosaline, millise koha järgi asja kohtuistungil arutatakse.
[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 19. Halduskohtunike arv

[Halduskohtu kohtunike arvu ja jagunemise kohtumajade vahel määrab justiitsminister, kuulanud ära halduskohtu esimehe ja selle ringkonnakohtu esimehe arvamuse, kelle tööpiirkonda kohus kuulub](#) .

§ 19¹. Halduskohtu kohtuniku alaline teenistuskoh

(1) Halduskohtu kohtuniku alaline teenistuskoh on kohtumajas, kuhu Riigikohtu üldkogu (§ 55 lõige 3) või kohtu üldkogu (§ 57) on ta määranud.

(2) Halduskohtu kohtunik arutab asja kohtuistungil käesoleva seaduse §-s 18¹ sätestatud kohtumajas. Kohtunik ei või keelduda asja arutamisest teises sama halduskohtu kohtumajas.

(3) Kui kohtunik arutab asja kohtumajas, mis ei ole tema alaline teenistuskoh, hüvitatakse talle sõidu- ja majutuskulud. Samuti hüvitatakse kohtunikule muud lähetuskulud Vabariigi Valitsuse määratud alustel ja korras. [RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 20. Halduskohtu esimees

(1) Halduskohtu esimees nimetatakse selle kohtu kohtunike seast viieks aastaks. Kohtu esimehe nimetab justiitsminister, kuulanud ära kohtu üldkogu arvamuse.

(2) Halduskohtu esimees esindab ja juh

(3) Halduskohtu esimees:
1) korraldab õigusemõistmise alast tegevust;
2) kooskõlastab kohtudirektori koostatud kohtu eelarve eelnõu;
3) teostab seaduses ettenähtud järelevalvet;
4) koostab kohtu kohtunike koolituskava eelnõu ja esitab selle kinnitamiseks kohtu kohtunike üldkogule, korraldab ja kontrollib selle täitmist ning esitab vähemalt kord aastas kohtu üldkogule ülevaate selle täitmisest;
5) täidab muid seadusest ja kohtu kodukorrast tulenevaid ülesandeid.

(4) Kohtu esimehe võib justiitsminister enne tähtaja lõppemist vabastada:

1) tema enda soovil;
2) kui ta on süüliselt jätnud oma ülesanded olulisel määral täitmata;
3) tema valimisel või nimetamisel rahvusvahelise kohtuinstitsiooni kohtunikuks (§ 58¹).

(5) Käesoleva paragrahvi lõike 4 punktis 2 nimetatud juhul kuulab justiitsminister ära kohtu üldkogu arvamuse ja selle ringkonnakohtu esimehe arvamuse, kelle tööpiirkonda halduskohus kuulub.

(6) Kui kohtu esimees vabastatakse kohtunikuametist, vabastatakse ta ka kohtu esimehe ülesannete täitmisest.

(7) Kohtu esimehe ülesannete täitmisest vabastatud kohtuesimehel säilivad kohtuniku volitused.

(8) Kohtu esimehe äraoleku ajal asendab teda tema enda määratud kohtunik. Kui kohtu esimees ei ole asendajat määranud, asendab teda kõige kauem teenistuses olnud kohtunik või teenistusaegade võrdsuse korral vanim kohtunik.

(9) Kedagi ei tohi nimetada kohtu esimeheks rohkem kui kaheks ametiajaks järjestikku. [RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 20¹. Kohtumaja juht

(1) Halduskohtu esimees nimetab kohtumajas teenistuses olevate kohtunike seast viieks aastaks kohtumaja juhi, kuulanud ära kohtumajas teenistuses olevate kohtunike arvamuse. Kohtumaja juhti ei nimetata kohtumajas, kus asub kohtu esimehe alaline teenistuskoh.

(2) Kohtumaja juht korraldab kohtumaja ning halduskohtu esimehe vahelist suhtlemist ning täidab muid seadusest ja kohtu kodukorrast tulenevaid ülesandeid.

(3) Kohtumaja juhi võib halduskohtu esimees enne tähtaja lõppemist vabastada:

1) tema enda soovil;
2) koostöö mittelaabumise tõttu halduskohtu esimehega.

(4) Kohtumaja juhi äraoleku ajal võib teda asendada halduskohtu esimehe määratud kohtunik.

(5) Kui kohtumaja juht vabastatakse kohtunikuametist, vabastatakse ta ka kohtumaja juhi ülesannete täitmisest.

(6) Kohtumaja juhi ülesannete täitmisest vabastatud kohtunikul säilivad kohtuniku volitused. [RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 21. [Kehtetu – RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

3. peatükk TEISE ASTME KOHUS

§ 22. Ringkonnakohus

- (1) Ringkonnakohus on teise astme kohus, kes vaatab apellatsiooni korras läbi maa-, ja halduskohtu lahendeid.
- (2) Ringkonna kohtud on Tallinna Ringkonnakohus, Tartu Ringkonnakohus ja Viru Ringkonnakohus.
- (3) Tallinna Ringkonna kohtu tööpiirkonnas on Harju Maakohus ja Pärnu Maakohus ning Tallinna Halduskohus.
- (4) Tartu Ringkonna kohtu tööpiirkonnas on Tartu Maakohus ning Tartu Halduskohus.
- (5) Viru Ringkonna kohtu tööpiirkonnas on Viru Maakohus.
- (6) Tallinna Ringkonnakohus asub Tallinnas, Tartu Ringkonnakohus Tartus ja Viru Ringkonnakohus Jõhvis. Ringkonna kohtu täpse asukoha määrab justiitsminister.

(7) Ringkonna kohtu struktuuri ja kohtuteenistujate koosseisu kinnitab kohtudirektor, välja arvatud õigusemõistmise funktsiooni teostamisega seotud osas. Selles osas kinnitab struktuuri ja kohtuteenistujate koosseisu kohtu esimees. Struktuuri ja kohtuteenistujate koosseisu kinnitamisel lähtutakse käesoleva seaduse §-s 43 sätestatust.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 23. Ringkonna kohtunike arv

Ringkonna kohtu kohtunike arvu määrab justiitsminister, kuulanud ära ringkonna kohtu esimehe arvamuse .

§ 24. Ringkonna kohtu esimees

- (1) Ringkonna kohtu esimees nimetatakse sama kohtu kohtunike hulgast seitsmeks aastaks. Kohtu esimehe nimetab justiitsminister, kuulanud ära ringkonna kohtu üldkogu arvamuse.
- (2) Ringkonna kohtu esimees esindab ja juhib kohtuasutust oma pädevuse piires. Kohtu esimees vastutab õigusemõistmise korra kohase toimumise eest kohtus.
- (3) Ringkonna kohtu esimees:
 - 1) korraldab õigusemõistmise alast tegevust;
 - 2) kooskõlastab kohtudirektori koostatud kohtu eelarve eelnõu;
 - 3) teostab seaduses ettenähtud järelevalvet;
 - 4) koostab kohtu kohtunike koolituskava eelnõu ja esitab selle kinnitamiseks kohtu kohtunike üldkogule, korraldab ja kontrollib selle täitmist ning esitab vähemalt kord aastas kohtu üldkogule ülevaate selle täitmisest;
 - 5) täidab muid seadusest ja kohtu dokumendist tulenevaid ülesandeid.
- (4) Kohtu esimehe võib justiitsminister kooskõlastatult Riigikohtu üldkoguga teenistusest enne tähtaja lõppemist vabastada:
 - 1) tema enda soovil;
 - 2) kui ta on süüliselt jätnud oma ülesanded olulisel määral täitmata;
 - 3) tema valimisel või nimetamisel rahvusvahelise kohtuinstitsiooni kohtunikuks (§ 58¹).
- (5) Käesoleva paragrahvi lõike 4 punktis 2 nimetatud juhul kuulab justiitsminister ära kohtu üldkogu arvamuse.
- (6) Kui kohtu esimees vabastatakse kohtunikuametist, vabastatakse ta ka kohtu esimehe ülesannete täitmisest.
- (7) Kohtu esimehe ülesannete täitmisest vabastatud kohtuesimehel säilivad kohtuniku volitused.
- (8) Kohtu esimehe äraoleku ajal asendab teda tema enda määratud kohtunik. Kui kohtu esimees ei ole asendajat määranud, asendab teda kõige kauem teenistuses olnud kohtunik või teenistusaegade võrdsuse korral vanim kohtunik.
- (9) Kedagi ei tohi nimetada kohtu esimeheks kaheks ametiajaks järjestikku.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

4. peatükk RIIGIKOHUS

§ 25. Riigikohus

- (1) Riigikohus on riigi kõrgeim kohus.
- (2) Riigikohus asub Tartus.
- (3) Riigikohtus on 19 riigikohtunikku.

§ 26. Riigikohtu pädevus

- (1) Riigikohus vaatab kohtulahendeid läbi kassatsiooni korras. Seaduses sätestatud juhtudel ja korras vaatab Riigikohus kohtulahendeid läbi teistmise ja kohtuvigade parandamise menetluses, samuti täidab muid seadusest tulenevaid ülesandeid.
- (2) Riigikohus otsustab tema pädevusse kuuluvate asjade menetlusse võtmise kohtumenetluse seaduses sätestatud alusel vähemalt kolmeliikmelises koosseisus. Asi võetakse menetlusse, kui selle menetlemist nõuab vähemalt üks riigikohtunik.
- (3) Riigikohus on ühtlasi põhiseaduslikkuse järelevalve kohus.

§ 27. Riigikohtu esimees

- (1) Riigikohtu esimehe nimetab Riigikogu Vabariigi Presidendi ettepanekul üheksaks aastaks.
- (2) Riigikohtu esimees:
 - 1) juhib ja esindab Riigikohtu;
 - 2) teeb Riigikogule ettepaneku Riigikohtu kohtunike ametisse nimetamiseks;
 - 3) teostab seaduses ettenähtud järelevalvet;
 - 4) täidab muid seadusest ja kohtu kodukorrast tulenevaid ülesandeid.
- (3) Riigikohtu esimees esitab kord aastas Riigikogu kevadistungjärgul Riigikogule ülevaate kohtukorralduse, õigusemõistmise ja seaduste ühetaolise kohaldamise kohta.
- (4) Riigikohtu esimehe äraoleku ajal või volituste lõppemisel täidab Riigikohtu esimehe ülesandeid tema määratud riigikohtunik. Kui kohtu esimees ei ole asendajat määranud, asendab teda kõige kauem kohtunikuna teenistuses olnud käesoleva seaduse §-s 28 nimetatud kolleegiumi esimees või teenistusaegade võrdsuse korral vanim kolleegiumi esimees.
- (5) Riigikogu võib Vabariigi Presidendi ettepanekul vabastada Riigikohtu esimehe teenistusest tema enda soovil. Ametist tagasiastumisest teatab Riigikohtu esimees Vabariigi Presidendile vähemalt neli kuud ette.
- (5¹) Riigikogu vabastab Vabariigi Presidendi ettepanekul Riigikohtu esimehe teenistusest tema valimisel või nimetamisel rahvusvahelise kohtuinstitutsiooni kohtunikuks (§ 58¹).
- (6) Kui Riigikohtu esimees on haiguse tõttu või muul põhjusel kuus kuud järjest kestva võimetu täitma oma ametiülesandeid, esitab Vabariigi President Riigikohtule põhjendatud taotluse tunnistada seda oma otsusega. Riigikohtu üldkogu otsus vabastab Riigikohtu esimehe ametist.
- (7) Kui Riigikohtu esimees vabastatakse kohtunikuametist, vabastatakse ta ka kohtu esimehe ülesannetest.
- (8) Kohtu esimehe ülesannetest vabastatud Riigikohtu esimehel säilivad riigikohtuniku volitused.
- (9) Kedagi ei tohi nimetada kohtu esimeheks kaheks ametiajaks järjestikku.
[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 28. Riigikohtu tsiviil-, kriminaal- ja halduskolleegium

- (1) Riigikohtus on tsiviilkolleegium, kriminaalkolleegium ja halduskolleegium.
- (2) Iga riigikohtunik kuulub ühte kolleegiumi. Riigikohtu üldkogu otsustab, millisesse kolleegiumi riigikohtunik kuulub, samuti kolleegiumidevahelise roteerumise korra ja tähtajad.
- (3) Riigikohtu esimehel on õigus kaasata Riigikohtu kodukorras ettenähtud korras asja läbivaatavasse kohtukoosseisu eri kolleegiumide kohtunikke.
- (4) Kolleegiumi esimehe nimetab Riigikohtu üldkogu kolleegiumi liikmete seast.

(5) Kolleegiumi esimees täidab Riigikohtu kodukorrast tulenevaid ülesandeid.

§ 29. Põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium

(1) Riigikohtus on põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium, kuhu kuulub üheksa riigikohtunikku.

(2) Põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi esimees on Riigikohtu esimees. Teised liikmed nimetab Riigikohtu üldkogu.

(3) Põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi liikmete volituste tähtaeg ja nende asendamise kord sätestatakse Riigikohtu kodukorras.

§ 30. Riigikohtu üldkogu

(1) Riigikohtus on üldkogu, kuhu kuuluvad kõik riigikohtunikud.

(2) Riigikohtu üldkogu:

- 1) vaatab seaduses sätestatud alustel läbi kohtulahendeid;
- 2) teeb Vabariigi Presidendile ettepaneku kohtuniku ametisse nimetamiseks ja kohtuniku ametist vabastamiseks;
- 3) lahendab kohtuniku eksamikomisjoni otsuste peale esitatud kaebused;
- 4) lahendab distsiplinaarkolleegiumi otsuste peale esitatud kaebused;
- 5) otsustab distsiplinaarasja algatamise Riigikohtu esimehe suhtes ja teavitab sellest Riigikogu;
- 6) täidab muid seadusest ja Riigikohtu kodukorrast tulenevaid ülesandeid.

(3) Riigikohtu üldkogu kutsub kokku ja seda juhatab Riigikohtu esimees. Riigikohtu esimehe distsiplinaarasja algatamiseks kutsub üldkogu kokku ja seda juhatab kõige kauem kohtunikuteenistuses olnud kohtunik või teenistusaegade võrdsuse korral vanim kohtunik.

(4) Riigikohtu üldkogu on otsustusvõimeline, kui kohal on vähemalt üksteist kohtunikku. Üldkogu otsused võetakse vastu kohalolevate riigikohtunike häälteenamusega. Häälte võrdsuse korral otsustab Riigikohtu esimehe hääl.

(5) Justiitsministril on õigus osa võtta Riigikohtu üldkogust, kui seal ei vaadata läbi kohtulahendeid. Justiitsministril on üldkogul sõnaõigus. Riigikohtu esimees võib üldkogule kutsuda ka teisi isikuid, kellele üldkogu võib anda sõnaõiguse.

§ 31. Kohtunõunik

(1) Kohtunõunik on Riigikohtu ametnik, kes üldistab kohtupraktikat ja osaleb kohtuasjade menetluseks ettevalmistamisel.

(2) Kohtunõuniku täpsemad teenistuskohustused määratakse Riigikohtu kodukorraga.

(3) Kohtunõunikuks võib nimetada isiku, kes vastab kohtunikule esitatavatele haridusnõuetele.
[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 32. Riigikohtu teenistujate töö tasustamine

Riigikohtu kohtuteenistujate palgad ning lisatasude, preemiate ja toetuste maksmise korra määrab Riigikohtu eelarve piires kindlaks Riigikohtu esimees.

§ 33. Riigikohtu kodukord

(1) Riigikohtu töökorraldus nähakse ette Riigikohtu kodukorras, mille kinnitab Riigikohtu üldkogu.

(2) Kodukord ei või sisaldada kohtumenetluse korda puudutavaid sätteid.

(3) Riigikohtu sisekorraeskirjad kehtestatakse avaliku teenistuse seaduse kohaselt.

§ 34. Kohtute infosüsteem

(1) Kohtute infosüsteem on justiitsministri asutatav riigiasutuse andmekogu, mille eesmärk on kohtute töö korraldamine, statistika kogumine, kohtulahendite kogumine, süstematiseerimine ning kohtutele ja avalikkusele kättesaadavaks tegemine.

(2) Andmekogu vastutav töötaja on Justiitsministeerium. Andmekogu volitatud töötlejad on Justiitsministeerium ja Eesti Vabariigi kohtud.

(3) Registriandmete koosseisu ja nende esitamise korra kehtestab justiitsminister kooskõlastatult kohtute haldamise nõukojaga.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

5. peatükk

KOHTUNIKE OMAVALITSUS JA TÖÖJAOTUS

§ 35. Kohtu üldkogu

(1) Igas kohtus on üldkogu, kuhu kuuluvad kõik selle kohtu kohtunikud.

(2) Üldkogu on otsustusvõimeline, kui selles osaleb enamus kohtunikest.

(3) Üldkogu kutsub kokku kohtu esimees iseseisvalt või vähemalt 2/3 kohtu kohtunike nõudmisel. Üldkogu eesistujaks on kohtu esimees.

(4) Üldkogu otsused võetakse vastu kohalolevate kohtunike häälteenamusega. Häälte võrdsuse korral otsustab kohtu esimehe hääl.

(5) Riigikohtu üldkogu tegevust reguleerib käesoleva seaduse § 30.

[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 36. Kohtu üldkogu pädevus

Kohtu üldkogu:

1) kinnitab kohtunike tööjaotusplaani;

2) annab justiitsministrile arvamuse kohtu esimehe ametisse nimetamise ja seaduses sätestatud juhul ka ametist vabastamise kohta;

3) annab kohtu esimehele soovitusi kohtu töökorralduslikes küsimustes;

4) täidab muid seadusest või kohtu kodukorrast tulenevaid ülesandeid.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 37. Kohtunike tööjaotus

(1) Kohtunike tööjaotus esimese ja teise astme kohtutes nähakse ette tööjaotusplaanis.

(2) Töö tuleb kohtunike vahel jaotada, lähtudes järgmistest põhimõtetest:

1) tööjaotusplaani järgi tuleb kohtunike vahel jaotada kõik kohtusse läbivaatamiseks saabuval asjad;

2) asjad tuleb jaotada tööjaotusplaanis määratud alustel, lähtudes juhuslikkuse põhimõttest;

3) asjade jaotamisel jaotatakse võimalikult palju asju selles kohtumaja teenistuses olevate kohtunike vahel, kus asi kohtuistungil arutamisele tuleb;

4) asjade jaotamine peab tagama kohtunike ühtlase töökoormuse kohtu piires;

5) kohtute haldamise nõukoda võib vastu võtta täiendavaid põhimõtteid kohtunike tööjaotusplaani koostamiseks. Tööjaotusplaani kinnitades peavad kohtud lähtuma põhimõtetest, mis kohtute haldamise nõukoda on vastu võtnud.

(3) Tööjaotusplaanis nähakse ette kohtu koosseisude moodustamise ja kohtunike asendamise kord.

(4) Tööjaotusplaani kinnitatakse üheks kalendriaastaks. Üldkogu võib tööaasta kestel tööjaotusplaani muuta üksnes mõjuval põhjusel.

(5) Igäüks võib tööjaotusplaaniga tutvuda kohtu kantsleis.

[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 38. Kohtunike täiskogu

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

(1) Kohtunike täiskogusse kuuluvad kõik Eesti kohtunikud.

(2) Kohtunike täiskogu koguneb igal aastal veebruari teisel reedel. Erakorralise kohtunike täiskogu võib kokku kutsuda justiitsminister või Riigikohtu esimees.

(3) Kohtunike täiskogu:

1) kuulab ära Riigikohtu esimehe ja justiitsministri ettekande õigus- ja kohtusüsteemi arengust;

2) arutab õigusemõistmise probleeme ning muid kohtute ja kohtunikutööga seotud küsimusi;

3) valib kohtute haldamise nõukoja kohtunikest liikmed ja asendusliikmed kooskõlas käesoleva seaduse § 40 lõikega 1;

4) valib kolmeks aastaks viis ringkonnakohtunikku ja viis esimese astme kohtunikku, kes osalevad distsiplinaarasjade lahendamisel Riigikohtu juures asuvas distsiplinaarkolleegiumis;

5) valib kohtunikeksamikomisjoni kohtunikest liikmed ja asendusliikmed;

- 6) valib kohtunikuabiexsamikomisjoni kohtunikest liikmed ja asendusliikmed;
- 7) valib koalitusnõukogu kohtunikest liikmed ja asendusliikmed;
- 8) valib Eesti Advokatuuri aukohtu ja kutsesobivuskomisjoni, prokurõride konkursi- ja atesteerimiskomisjoni ning notari distsiplinaarsõute tuvastamise komisjoni kohtunikest liikmed ja asendusliikmed;
- 9) kinnitab kohtunike eetikakoodeksi.

(4) Kohtunike tõiskogu juhataja on Riigikohtu esimees, kui kohtunike tõiskogu ei otsusta teisiti.

(5) Kohtunike tõiskogu kodukord kehtestatakse tõiskogul osalevate kohtunike hõõlteenamusega.

(6) Kohtunike tõiskogu tehnilise teenindamise tagab Riigikohus.

(7) [Kehtetu – RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

6. peatõkk

KOHTUHALDUS, KOOLITUS JA JõRELEVALVE

§ 39. Kohtuhaldus

(1) Esimese ja teise astme kohtuasutusi hallatakse kohtute haldamise nõukojaga ja Justiitsministeeriumi koostõõs. Kohtud tõidavad kohtuhaldusõulesandeid, kui see tuleneb seadusest.

(2) Justiitsminister võib oma põdevusse kuuluvaga kohtuhaldusõulesande anda õle kohtule.

(3) Justiitsministril ei ole kõõs- ega distsiplinaarvõimu kohtunike suhtes.

(4) Kohtuhaldus peab tagama:

- 1) võimaluse sõltumatult õigust mõista;
- 2) õigusemõistmiseks vajalikud tõõtingimused;
- 3) kohtuteenistujate piisava võljaõppe;
- 4) õigusemõistmise kõttesaadavuse.

§ 40. Kohtute haldamise nõukoda

(1) Kohtute haldamise nõukotta (edaspidi *nõukoda*) kuuluvad Riigikohtu esimees, viis kohtunike tõiskogu poolt kolmeks aastaks valitud kohtunikku, kaks Riigikoguga liiget, Advokatuuri juhatause nimetatud vandeadvokaat, riigi peaprokurõr või tema poolt nimetatud riigiprokurõr ja õiguskantsler või tema poolt nimetatud esindaja. Justiitsminister või tema poolt nimetatud esindajaga osaleb nõukojas sõnaõigusega.

(2) Nõukojaga istungi kutsub kokku Riigikohtu esimees või justiitsminister. Istungi kokkukutsuja mõõrab istungi põevakorra. Nõukojaga esimees on Riigikohtu esimees.

(3) Nõukoda on otsustusvõimeline, kui kohal on õle poole liikmetest. Nõukoda võtab otsuseid vastu kohalolijate hõõlteenamusega. Nõukoda kinnitab esimesel istungil kodukorra. Nõukojaga tehnilise teenindamise tagab Justiitsministeerium.

§ 41. Kohtute haldamise nõukojaga põdevus

(1) Nõukoda annab nõusoleku:

- 1) kohtu tõõpiirkonna mõõramisel (§ 10 lõige 1, § 18 lõige 3);
- 2) kohtute struktuuri mõõramisel (§ 9 lõige 4; § 18 lõige 4; § 22 lõige 7);
- 3) kohtu ja kohtumajaga tõpse asukoha mõõramisel (§ 9 lõige 3; § 18 lg 3; § 22 lg 6);
- 4) kohtu ja kohtumajaga alaliselt teenistuses olevate kohtunike arvu mõõramisel (§ 11; § 19; § 23);
- 5) kohtu esimehe nimetamisel ja ennetõhtaegsel vabastamisel (§ 12 lõige 1 ja lõige 4 punkt 2, § 20 lõige 1 ja lõige 4 punkt 2, § 24 lõige 1 ja lõige 4 punkt 2);
- 6) rahvakohtunike arvu mõõramisel (§ 14);
- 7) kohtu kodukorra kehtestamisel (§ 33 lõige 1; 42lõige 1);
- 8) kohtunikukandidaatide arvu mõõramisel (§ 61 lõige 6);
- 9) (õ) 25.08.2010 12:05

[Kehtetu – RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

10) kohtumajaga juhile lisatasu mõõramisel (§ 76 lõige 3);

11) Kohtute infosõsteemi registriandmete koosseisu ja nende esitamise korra kehtestamisel (§ 34 lõige 3);

12) kohtuniku kutsumisele kaitsevõõ tegevteenistusse (§ 86 lõige 4);

13) rahvakohtunikule makstava tasu suuruse ja maksmise korra mõõramisel (§ 112 lõige 1).

[RT I 2006, 55, 411- jõust. 23.12.2006]

(2) Nõukoda annab eelneva seisukoha kohtute aastaelarvete kujundamise ning muutmise põhimõtete kohta.

(3) Nõukoda:

- 1) annab arvamuse Riigikohtu kohtuniku vabale kohale kandideerivate isikute kohta (§ 55 lg 4);
- 2) annab arvamuse kohtuniku vabastamise kohta (§ 99 lõike 1 punktid 4–8);
- 3) arutab eelnevalt läbi Riigikohtu esimehe poolt Riigikogule esitatava ülevaate kohtukorralduse, õigusemõistmise ja seaduste ühetaolise kohaldamise kohta (§ 27 lõige 3);
- 4) arutab teisi küsimusi Riigikohtu esimehe või justiitsministri algatusel.

§ 42. Kohtu kodukord

(1) Esimese ja teise astme kohtu töökorraldus nähakse ette kohtu kodukorras. Kodukorra kehtestab kohtu esimees kooskõlastatult kohtu üldkoguga. [Maakohtu kinnistusosakonna](#), [registriosakonna](#), [kriminaalhooldusosakonna](#) ja [maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kantselei kodukorra kehtestab justiitsminister](#).

(2) Kohtu kodukorras nähakse ette kohtu esimehe ja teiste kohtunike kohtu töökorraldusest tulenevad ülesanded ning kohtu esimehele alluvate kohtuteenistujate ülesanded.

(2¹) Kohtu kantselei kodukorras nähakse ette kohtuteenistujate ülesanded, kohtu asjaajamise kord ja kohtu muu töökorraldus.

(3) Kodukord ei või sisaldada kohtumenetluse korda puudutavaid sätteid.

(4) Kohtuasutuse sisekorraeskirjad ja ametijuhendid kehtestatakse avaliku teenistuse seaduse kohaselt. [RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 43. Kohtu eelarve

(1) Esimese ja teise astme kohtute eelarved kinnitab justiitsminister riigieelarve seadusena jõustumisest alates kahe kuu jooksul, võttes arvesse kohtute haldamise nõukoja kujundatud seisukohta (§ 41 lg 2).

(2) Maakohtu eelarves näidatakse õigusemõistmise funktsiooni teostamiseks vajalikud kulutused kinnistusosakonna, registriosakonna ja kriminaalhooldusosakonna kulutustest eraldi.

(3) Eelarveaasta jooksul võib justiitsminister kohtu eelarvekulusid muuta üksnes mõjuval põhjusel, kuulanud ära kohtu esimehe ja kohtudirektori arvamuse ning lähtudes kohtute haldamise nõukoja kujundatud põhimõtetest.

(4) Riigikohtu eelarve võetakse vastu riigieelarve seaduses sätestatud korras. [RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 44. Kohtunike koolitus

(1) Kohtunike koolituse eest vastutab koolitusnõukogu. Koolitusnõukogu liikme volituste pikkus on kolm aastat. Koolitusnõukokku kuuluvad kaks esimese astme, kaks teise astme ja kaks Riigikohtu kohtunikku ning prokuratuuri, justiitsministri ja Tartu Ülikooli esindaja. Koolitusnõukogu kinnitab oma kodukorra ja valib esimehe. Koolitusnõukogu teenindab kohtunike koolitamiseks loodud sihtasutus (edaspidi *sihtasutus*).

(2) Kohtunike koolituse aluseks on koolitusnõukogu poolt kinnitatavad kohtunike koolituse strateegia ja iga-aastased koolitusprogrammid ning kohtunikueksami programm. Sihtasutus selgitab välja kohtunike koolitusvajaduse, koostab kohtunike koolituse strateegia, iga-aastase koolituse programmi ja kohtunikueksami programmi, analüüsib koolituse tulemusi, tagab vajalike õppe- ja metoodiliste materjalide ettevalmistamise, aitab ette valmistada ja valida koolitajaid ning koostab koolitusnõukogule iga-aastase ülevaate kohtunike koolitusest. Sihtasutus esitab iga-aastase koolitusprogrammi koolitusnõukogule hiljemalt 15. augustil. Koolitusnõukogu kinnitab kohtunike koolitusvajadust ja riigieelarves kohtunike koolituseks ettenähtud vahendeid arvestades kohtunike koolituse programmi hiljemalt 1. oktoobril.

(3) Koolitusnõukogu määrab igal aastal koolitusprogrammi osa, milles ettenähtud koolituse läbimine on kohtunikule koolitusnõukogu määratud mahus kohustuslik.

(4) Kohtunik osaleb koolitusel kohtu iga-aastase koolituskava alusel. Kohtu koolituskava kinnitab kohtu üldkogu. Koolitusel osalemise arvestust peetakse kohtus iga kohtuniku kohta vastavalt kohtu kodukorrale. Koolituskava täitmist kontrollib kohtu esimees.

(5) Kohtunike koolituse programmi koostamiseks ja koolituse korraldamiseks vajalikud sihtotstarbelised vahendid nähakse ette Riigikohtu eelarves. [RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 45. Järelevalve

(1) Õigusemõistmise korrahase toimimise, kohtunike kohustuste täitmise ning kohtute infosüsteemi andmete korrahase edastamise üle teostab järelevalvet kohtu esimees. Kohtu esimees võib nõuda kohtunikelt seletusi,

kontrollida asjaajamist ja koguda muud vajalikku teavet. Kohtumaja juht võib esimese astme kohtu esimehe korraldusel või omal algatusel nõuda seletusi kohtumaja kohtunikelt ning koguda muud vajalikku teavet õigusemõistmise korra kohase toimimise tagamiseks. Esimese astme kohtu kohtunike üle teostab järelevalvet ka ringkonnakohtu esimees.

(2) Esimese ja teise astme kohtu esimehe kohustuste täitmise üle teostab järelevalvet justiitsminister. Justiitsminister võib nõuda kohtu esimehelt seletusi õigusemõistmise korra kohase toimimise kohta kohtus.

(3) Kinnistusosakonna, registriosakonna ja kriminaalhooldusosakonna tegevusvaldkonnas teostavad järelevalvet kohtudirektor ja justiitsminister. Kohtudirektori üle teostab järelevalvet justiitsminister. Justiitsminister võib nõuda nimetatud osakondade töötajatelt ja kohtu kohtudirektorilt seletusi, kontrollida asjaajamist, eelarve täitmist ja koguda muud vajalikku teavet. [Järelevalve korra kehtestab justiitsminister.](#) [RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 46. Kohtute aruandlus

Esimese ja teise astme kohtud esitavad justiitsministrile kohtuasjade kohta statistilise aruande. Aruande vormi kinnitab ja esitamise tähtaja määrab justiitsminister.

7. peatükk KOHTUNIKUKS NIMETAMINE

§ 47. Kohtunikule esitatavad nõuded

(1) Kohtunikuks võib nimetada Eesti Vabariigi kodaniku, kes:

- 1) on omandanud akrediteeritud õppekava alusel vähemalt magistrikraadi õigusteaduses või kellel on samaväärsete õpingute läbimise kohta välismaal saadud kõrgharidustunnistus, mida tunnustab välisriigis omandatud kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse § 6 lõikes 3 nimetatud keskus Eesti Vabariigi haridusseaduse §-s 28¹ sätestatud korras;
- 2) oskab eesti keelt kõrgtasemel;
- 3) on kõrgete kõlbliste omadustega;
- 4) on kohtunikutööks vajalike võimete ja isikuomadustega.

(1¹) Kohtunikuks võib nimetada ka käesoleva paragrahvi lõikes 1 kirjeldatud isiku, kes ei ole omandanud magistrikraadi, kuid on läbinud ülikoolis enne ülikooliseaduse 2002. aasta 5. juulil jõustunud muudatusi kehtinud korra kohaselt vähemalt akadeemilise kõrghariduse I astme õigusteaduses akrediteeritud nelja-aastase nominaalkestusega õppekava alusel või enne Eesti Vabariigi haridusseaduse jõustumist kehtinud korra kohaselt vähemalt akadeemilise kõrghariduse I astme õigusteaduses viieaastase nominaalkestusega õppekava alusel. [RT I 2007, 67, 413- jõust. 28.12.2007]

(2) Kohtunikuks ei või nimetada isikut:

- 1) kes on süüdi mõistetud kuriteo toimepanemise eest;
- 2) kes on kohtuniku-, notari-, vandetõlgi või kohtutäituri ametist tagandatud;
- 3) kes on advokatuurist välja heidetud;
- 4) kes on avalikust teenistusest vabastatud distsiplinaarsüüteo eest;
- 5) kes on pankrotivõlgnik;
- 6) kelle audiitori kutsetegevus on lõpetatud, välja arvatud lõpetamine audiitori avalduse alusel;
- 7) kellelt on patendivolniku kutse ära võetud, välja arvatud kutse äravõtmine patendivolniku avalduse alusel.

§ 48. Kohtuniku teenistusvanus

Kohtuniku teenistusvanuse ülemmäär on 67 aastat.

§ 49. Kohtuniku ametikitsendused

(1) Kohtunik ei või väljaspool kohtunikuametit töötada mujal kui õppe- või teadustööl. Kohtunik peab oma ametivälisest töötamisest teatama kohtu esimehele. Ametivälised tööülesanded ei tohi kahjustada kohtuniku ametikohustuste täitmist ega kohtuniku sõltumatust õigusemõistmisel.

(2) Kohtunik ei või olla:

- 1) Riigikogu liige ega valla- või linnavolikogu liige;
- 2) erakonna liige;
- 3) äriühingu asutaja, juhtimisõiguslik osanik, juhatuse või nõukogu liige ega välismaa äriühingu filiaali juhataja;
- 4) pankrotihaldur, pankrotitoimkonna liige ega kinnisasja sundvalitseja;
- 5) vaidlevate poolte valitud vahekohtunik.

[RT I 2006, 48, 357- jõust. 18.11.2006]

§ 50. Esimese astme kohtu kohtunik

(1) Maa-, linna- või halduskohtu kohtnikuks (maa-, linna- või halduskohtnikuks) võib nimetada isiku, kes on läbinud kohtniku ettevalmistusteenistuse või on sellest vabastatud ja on sooritanud kohtnikueksami.

(2) Kohtniku ettevalmistusteenistust ei pea olema läbinud isik, kes on vahetult enne kohtnikueksami sooritamist töötanud kaks aastat vandeadvokaadi või prokurörina, välja arvatud prokurööri abina, samuti isik, kes on varem töötanud kohtnikuna ning kelle kohtnikuametist vabastamisest ei ole möödunud rohkem kui 10 aastat.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 51. Ringkonnakohtu kohtunik

Ringkonnakohtu kohtnikuks (ringkonnakohtnikuks) võib nimetada isiku, kes on kogenud ja tunnustatud jurist ning on sooritanud kohtnikueksami. Kohtnikueksamist on vabastatud isik, kes vahetult enne nimetamist töötas kohtnikuna.

§ 52. Riigikohtu kohtunik

Riigikohtu kohtnikuks (riigikohtnikuks) võib nimetada isiku, kes on kogenud ja tunnustatud jurist.

§ 53. Avalik konkurss

(1) Kohtunikud nimetatakse ametisse avaliku konkursi alusel.

(2) Avaliku konkursi maakohtu, halduskohtu ja ringkonnakohtu kohtniku vaba koha täitmiseks kuulutab välja justiitsminister. Konkursi Riigikohtu kohtniku vaba koha täitmiseks kuulutab välja Riigikohtu esimees.

(3) Konkursi vaba kohtunikukohta täitmiseks kuulutatakse välja väljaandes Ametlikud Teadaanded. Avaldus esitatakse Riigikohtu esimehele ühe kuu jooksul pärast konkursiteate avaldamist.

(4) Kui vaba kohtunikukoht täidetakse käesoleva seaduse §-s 57 või 58 sätestatud korras, siis konkursi välja ei kuulutata.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 54. Isikuomaduste sobivuse selgitamine

(1) Kohtnikuks kandideerija isikuomaduste sobivust hinnatakse vestluse alusel. Kohtnikueksamikomisjon võib arvestada ka muid kohtniku ülesannete täitmiseks olulisi andmeid, teha järelepärimisi ning küsida kohtunikukandidaadi juhendaja arvamust.

(2) Kohtnikuks kandideerija peab enne kohtnikuks nimetamist läbima julgeolekukontrolli, välja arvatud juhul, kui ta omab kehtivat juurdepääsuluba täiesti salajase taseme riigisaladusele juurdepääsuks või kui ta on kandidaadiks saamise ajal ametikohal, millel on ametikohajärgne õigus juurdepääsuks kõigile riigisaladuse tasemetele.

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

(3) Julgeolekukontrolli läbimiseks täidab kohtnikuks kandideerija riigisaladusele juurdepääsu loa taotleja ankeedi ja allkirjastab nõusoleku, millega lubab julgeolekukontrolli teostaval asutusel saada julgeolekukontrolli teostamise ajal enda kohta teavet füüsilistelt ja juriidilistelt isikutelt ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustelt ja organitelt, ning esitab need kohtnikueksamikomisjoni kaudu Kaitsepolitsei ametile.

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

(4) Kohtnikuks kandideerija julgeolekukontrolli teostab Kaitsepolitsei amet julgeolekuasutuste seaduses ettenähtud korras.

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

(5) Julgeolekukontrolli tulemusena kogutud andmed ja arvamuse edastab Kaitsepolitsei amet kohtnikueksamikomisjonile kolme kuu jooksul arvates käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud dokumentide saamisest.

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

(6) Julgeolekukontrolli käigus kogutud andmetele tuginedes võib kohtnikuks kandideerija ametisse nimetada üheksa kuu jooksul alates ajast, kui Kaitsepolitsei amet julgeolekukontrolli käigus kogutud teabe kohtnikueksamikomisjonile edastas. Nimetatud tähtajast hiljem võib kohtnikuks kandideerija ametisse nimetada pärast uue julgeolekukontrolli läbimist.

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

(7) Kohtnikueksamikomisjon edastab oma otsuse ja käesoleva paragrahvi lõigetes 3 ja 5 nimetatud dokumendid Riigikohtu üldkogule ning teeb otsuse teatavaks eksamineeritule.

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

§ 54¹. Riigikohtu esimehe kandidaadi julgeolekukontroll

(1) Riigikohtu esimehe kandidaat peab enne Riigikohtu esimeheks nimetamist läbima julgeolekukontrolli, välja arvatud juhul, kui ta omab kehtivat juurdepääsuluba täiesti salajase taseme riigisaladusele juurdepääsuks või kui ta on kandidaadiks saamise ajal ametikohal, millel on ametikohajärgne õigus juurdepääsuks kõigile riigisaladuse tasemetele.

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

(2) Riigikohtu esimehe kandidaadi staatuse omandab isik, kellele Vabariigi President on teinud ametisse kandideerimise ettepaneku ja kes on andnud kirjaliku nõusoleku kandideerimiseks.

(3) Riigikohtu esimehe kandidaadi julgeolekukontrolli teostab Kaitsepolitsei amet julgeolekuasutuste seaduses ettenähtud korras.

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

(4) Julgeolekukontrolli läbimiseks esitab Riigikohtu esimehe kandidaat Vabariigi Presidendi Kantslei kaudu Kaitsepolitsei ametile riigisaladusele juurdepääsu loa taotleja täidetud ankeedi ja kirjaliku nõusoleku, millega lubatakse julgeolekukontrolli teostaval asutusel saada julgeolekukontrolli teostamise ajal tema kohta teavet füüsilistelt ja juriidilistelt isikutelt ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustelt ja organitelt.

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

(5) Kaitsepolitsei amet edastab julgeolekukontrolli tulemusena kogutud andmed Vabariigi Presidendile kolme kuu jooksul, arvates käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud dokumentide saamisest, lisades oma arvamuse Riigikohtu esimehe kandidaadi vastavuse kohta riigisaladusele juurdepääsu loa saamise tingimustele.

(6) Kui Riigikohtu esimehe volitused on lõppenud ennetähtaegselt, tuleb julgeolekukontroll Riigikohtu esimehe kandidaadi suhtes teostada ühe kuu jooksul, arvates käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud dokumentide saamisest. Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjoni loal võib julgeolekukontrolli teostamise tähtaega pikendada ühe kuu võrra, kui esinevad riigisaladuse seaduse ja salastatud välisteabe seaduse § 33 lõike 4 punktis 1 või 2 nimetatud asjaolu või on ühe kuu jooksul võimalik punktis 3 või 4 nimetatud asjaolu ilmnemine.

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

(7) Julgeolekukontrolli käigus kogutud andmetele tuginedes võib Riigikohtu esimehe kandidaadi ametisse nimetada üheksa kuu jooksul alates ajast, kui julgeolekukontrolli teostanud asutus julgeolekukontrolli käigus kogutud teabe Vabariigi Presidendile edastas. Nimetatud tähtajast hiljem võib Riigikohtu esimehe kandidaadi ametisse nimetada pärast uue julgeolekukontrolli läbimist.

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

§ 55. Kohtunikuks nimetamine

(1) Esimese ja teise astme kohtunikud nimetab ametisse Vabariigi President Riigikohtu üldkogu ettepanekul. Riigikohtu üldkogu kuulab enne ära selle kohtu üldkogu arvamuse, kuhu isik kandideerib.

(2) Kui vabale kohtunikukohale kandideerib mitu isikut, otsustab Riigikohtu üldkogu, kelle kohta teha Vabariigi Presidendile ettepanek kohtuniku ametisse nimetamiseks. Riigikohtu üldkogu otsus tehakse kandideerijale teatavaks.

(3) Vabariigi Presidendi poolt ametisse nimetatud esimese ja teise astme kohtuniku määrab kohtu teenistusse Riigikohtu üldkogu. Esimese astme kohtuniku teenistusse määramisel määrab Riigikohtu üldkogu ka kohtumaja, mis saab kohtuniku alaliseks teenistuskohaks.

(4) Riigikohtu kohtuniku nimetab ametisse Riigikogu Riigikohtu esimehe ettepanekul. Riigikohtu esimees kuulab enne ära Riigikohtu üldkogu ja kohtute haldamise nõukoja arvamuse kandideerija kohta.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 56. Kohtunikuvanne

(1) Ametisse nimetamisel annab kohtunik järgmise vande:

«Töotan jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. Töotan mõista õigust oma südametunnistuse järgi kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse ja seadustega.»

(2) Riigikohtunikud annavad vande Riigikogu ees ja ülejäänud kohtunikud Vabariigi Presidendi ees.

(3) Kohtunikuvande tekst säilitatakse kohtuniku isikutoimikus Riigikohtus.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 57. Kohtuniku üleviimine

Riigikohtu üldkogu võib kohtuniku tema nõusolekul ja justiitsministri ettepanekul määrata kohtunikuametisse teise sama astme või madalama astme kohtusse. Esimese astme kohtuniku võib kohtu üldkogu määrata tema nõusolekul alaliselt teenistusse sama kohtu teise kohtumajja.
[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 58. Kohtuniku töötamine Riigikohtus ja Justiitsministeeriumis

(1) Kohtuniku võib tema soovil ja kohtu esimehe nõusolekul üle viia kuni kolmeks aastaks Riigikohtu või Justiitsministeeriumi teenistusse. Riigikohtu või Justiitsministeeriumi teenistuses oleku ajal peatuvad kohtuniku volitused. Tal säilivad Riigikohtu või Justiitsministeeriumi teenistuses oleku ajal kohtunikupalk ja muud tagatised.

(2) Kohtunik võib samasse kohtusse vabale kohtunikukohale tagasi pöörduda, teatades sellest vastava kohtu esimehele vähemalt üks kuu ette.

(3) Riigikohtu üldkogu võib Riigikohtu või Justiitsministeeriumi teenistusest lahkuda sooviva kohtuniku tema nõusolekul määrata kohtunikuks teise sama või madalama astme kohtusse. Kui sellega seoses kohtunikule makstav palk oleks väiksem võrreldes sellega, mis kohtunik oleks saanud, kui ta oleks tagasi pöördunud samasse kohtusse vabale kohtunikukohale, säilitatakse talle kuue kuu jooksul kõrgem palk.

(4) Kui kohtunikul pärast Riigikohtu või Justiitsministeeriumi teenistusest lahkumist puudub võimalus tagasi pöörduda samasse kohtusse vabale kohtunikukohale ja ta ei soovi asuda teise kohtusse, vabastatakse kohtunik ametist ning talle makstakse hüvitisena kuue kuu ametipalk. Hüvitis arvutatakse selle määramise ajal kehtivast ametipalgast kohtunikukohal, millel kohtunik viimati enne Justiitsministeeriumisse või Riigikohtusse siirdumist töötas.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 58¹. Kohtuniku töötamine rahvusvahelises kohtuinstitsioonis

(1) Kohtuniku valimisel või nimetamisel rahvusvahelise kohtuinstitsiooni kohtunikuks kohtuniku volitused ja teenistussuhe peatuvad.

(2) Kohtunik võib samasse kohtusse vabale kohtunikukohale tagasi pöörduda, teatades sellest vastava kohtu esimehele vähemalt üks kuu ette.

(3) Riigikohtu üldkogu võib rahvusvahelise kohtuinstitsiooni teenistusest lahkuvale kohtuniku tema nõusolekul määrata kohtunikuks teise sama või madalama astme kohtusse. Kui sellega seoses kohtunikule makstav palk oleks väiksem võrreldes sellega, mis kohtunik oleks saanud, kui ta oleks tagasi pöördunud samasse kohtusse vabale kohtunikukohale, säilitatakse talle kuue kuu jooksul kõrgem palk.

(4) Kui kohtunikul pärast rahvusvahelise kohtuinstitsiooni teenistusest lahkumist puudub võimalus tagasi pöörduda samasse kohtusse vabale kohtunikukohale ja ta ei soovi asuda teise kohtusse, vabastatakse kohtunik ametist vastavalt käesoleva seaduse § 99 lõike 1 punktile 6 ning talle makstakse hüvitisena kuue kuu ametipalk. Hüvitis arvutatakse selle määramise ajal kehtivast ametipalgast kohtunikukohal, millele kohtunik viimati enne rahvusvahelisse kohtuinstitsiooni siirdumist töötas.

(5) Rahvusvahelise kohtuinstitsiooni teenistuses oldud aeg loetakse kohtunikuna töötatud aja hulka.
[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 59. Kohtuniku teenistusleht

(1) Kohtuniku kohta peetakse teenistuslehte, milles märgitakse:

- 1) kohtuniku nimi ja isikukood;
- 2) sünniaeg ja -koht;
- 3) elukoht;
- 4) perekonnaseis;
- 5) andmed õigushariduse ja akadeemilise kraadi kohta;
- 6) ametivande andmise kuupäev;
- 7) teenistuskäik;
- 8) [Kehtetu – RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]
- 9) distsiplinaarkolleegiumi otsused ja karistuse kustumise aeg.

(2) Kohtuniku teenistuslehe pidamist korraldab Riigikohtu esimees.

(3) [Kehtetu – RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

(4) Teenistusest lahkuvale kohtunikule antakse tema soovil teenistuslehe ärakiri.
[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 60. Kohtuniku isikutoimik

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

- (1) Kohtuniku kohta peetakse isikutoimikut, kuhu võetakse:
 - 1) õigusharidust ja akadeemilist kraadi tõendava dokumendi ära kiri;
 - 2) kohtunikueksamikomisjoni otsus;
 - 3) isikutunnistuse ära kiri;
 - 4) kohtunikuks nimetamise otsus;
 - 5) distsiplinaarkollegiumi otsused;
 - 6) kohtnikuametist vabastamise või tagandamise otsus.

(2) Isikutoimikusse võib lisada muid kohtuniku kutsetegevust kajastavaid dokumente.

(3) Kohtuniku isikutoimiku pidamist korraldab Riigikohtu esimees.

(4) [Kehtetu – RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

8. peatükk

KOHTUNIKU ETTEVALMISTUSTEENISTUS

§ 61. Kohtunikukandidaat

(1) Kohtunikukandidaadiks võib nimetada isiku, kes vastab kohtunikule esitatavatele nõuetele.

(2) Avaliku konkursi kohtunikukandidaadi kohale kuulutab välja justiitsminister väljaandes Ametlikud Teadaanded. Avaldused esitatakse justiitsministrile ühe kuu jooksul pärast konkursiteate avaldamist.

(3) Kohtunikukandidaat on kohtuasutuse ametnik, kelle nimetab ettevalmistusteenistuse ajaks ametisse kohtu esimees kohtunikueksamikomisjoni ettepanekul. Kohtunikueksamikomisjon kontrollib eelnevalt avalduse esitanud isikute õiguslaseid teadmisi ja viib läbi vestluse.

(4) Kohtunikukandidaat läbib ettevalmistusteenistuse.

(5) Kohtunikukandidaadi ametipalga suuruse kehtestab justiitsminister.

(6) Kohtunikukandidaatide arvu määrab justiitsminister.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 61¹. Kohtunikukandidaadiks taotleja usaldusvärsuse kontrollimine

(1) Kohtunikukandidaadiks taotleja esitatud andmete õigsuse kontrollimiseks on kohtunikueksamikomisjoni esimehel või tema poolt nimetatud kohtunikueksamikomisjoni liikmel õigus:

- 1) pöörduda riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste ja ametiisikute, samuti füüsiliste ja juriidiliste isikute poole järelepärimistega kohtunikukandidaadiks taotleja andmete kohta;
- 2) vestelda kohtunikukandidaadiks taotleja, samuti töandja ja õppeasutuse esindajate ning teiste isikutega, et selgitada välja kandidaadi kõlbelisi ja teisi isikuomadusi ning küsitletava isiku nõusolekul võtta temalt kirjalik seletus.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 nimetatud järelepärimise saanud asutus või isik vastab järelepärimisele viivitamata. Suuliselt esitatud järelepärimise ja sellele saadud vastuse jäädvustab järelepärimise esitaja kirjalikult.

(3) Kohtunikukandidaadiks taotlejat teavitatakse tema suhtes tehtud kontrollist ja võimaldatakse tal tutvuda kontrolli käigus kogutud andmetega.

(4) Kui kohtunikukandidaadiks taotleja esitas eksamikomisjonile tahtlikult valeandmeid või varjas olulist teavet, arvatakse ta eksamikomisjoni otsusega konkursilt välja.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 62. Ettevalmistusteenistus

(1) Ettevalmistusteenistuse kestel valmistatakse kohtunikukandidaat ette kohtnikuametiks.

(2) Ettevalmistusteenistus toimub kohtuasutuses, kuhu kohtunikukandidaat on ametisse nimetatud. Osa ettevalmistusteenistusest toimub kohtunikukandidaadi ettevalmistuskavas nimetatud teistes kohtutes, nii et kohtunikukandidaat oleks ettevalmistusteenistuses olnud nii maa-, haldus- kui ka ringkonnakohtus. Osa

ettevalmistusteenistusest võib toimuda Riigikohtus, prokuratuuris või advokatuuris või täidesaatva riigivõimu või kohaliku omavalitsuse asutuses.

(3) Ajaks, mil ettevalmistusteenistus toimub teises kohtus, nimetab teise kohtu esimees kohtunikukandidaadile juhendaja selle kohtu kohtunike hulgast.

(4) Kohtunikukandidaadi ettevalmistuskava kinnitab kohtunikueksamikomisjon.

(5) Ettevalmistusteenistus kestab kaks aastat.

(6) Kohtunikukandidaadi ettevalmistusteenistuse tähtaja möödumisel kohtunikukandidaadi teenistussuhte lõpetatakse.

(7) Kui kohtunikukandidaat ettevalmistusteenistuse ajal kohtunikueksamit ei soorita, kestab ettevalmistusteenistus kuni kohtunikueksami sooritamiseni või teenistussuhte lõpetamiseni käesoleva seaduse § 67 lõike 3 alusel.

(8) Kui kohtunikukandidaat sooritab kohtunikueksami ettevalmistusteenistuse ajal, aga teda ei nimetata kohtunikuks, pikendab kohtu esimees tema soovil ettevalmistusteenistust kuni kohtunikuks nimetamiseni, kuid mitte kauemaks kui kolmeks aastaks ettevalmistusteenistuse ajal sooritatud kohtunikueksamist arvates.

(9) Ettevalmistusteenistuse pikendamisel käesoleva paragrahvi lõike 7 alusel kohtunikukandidaadile juhendavat kohtuniku ei määrata.

(10) Kohtunikueksamikomisjoni põhistatud ettepanekul lõpetab kohtu esimees kohtunikukandidaadi teenistussuhte ettevalmistusteenistuse ebarahuldavate tulemuste tõttu.

(11) Avaliku teenistuse seaduses sätestatud alusel vabastab kohtu esimees kohtunikukandidaadi kohtunikueksamikomisjoni nõusolekul. Teenistussuhte lõpetamisest kohtunikukandidaadi algatusel teavitab kohtu esimees kohtunikueksamikomisjoni ja justiitsministrit.

(12) Distsiplinaarkaristuse määrab kohtu esimees kohtunikukandidaadile kohtunikueksamikomisjoni nõusolekul.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 63. Ettevalmistusteenistuse korraldamine

(1) Kohtu esimees nimetab kohtunikueksamikomisjoni ettepanekul kohtuniku, kes kohtunikukandidaati juhendab.

(2) Ettevalmistusteenistuse eesmärk on anda kohtunikukandidaadile vajalikud teadmised ja vilumus ning selgitada, kas kohtunikukandidaat oma isikuomaduste poolest sobib kohtunikuks. Kohtunikukandidaat kaasatakse kohtuasjade ettevalmistamisse ja ta võib täita istungisekretäri või kohtunõuniku ülesandeid. Ettevalmistusteenistuse pikendamise korral käesoleva seaduse § 62 lõike 7 alusel võib kohtunikukandidaat täita ka õigusteenistuse juhi ülesandeid.

(3) Kohtunikukandidaadi soovil antakse talle kohtunikueksamiks valmistumiseks 30 kalendripäeva õppepuhkust palga säilitamisega.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 64. Ettevalmistusteenistusest vabastamine ja teenistusaja lühendamine

(1) Kohtunikueksamikomisjon võib põhistatud otsusega vabastada ettevalmistusteenistusest isiku, kes on kogenud ja tunnustatud jurist ning kelle puhul kohtunikueksamikomisjon kahtluseta leiab, et varasem kogemus lubab isikul kohtnikuametisse asuda ilma ettevalmistusteenistust läbimata.

(2) Kohtunikueksamikomisjon võib isiku ettevalmistusteenistust kuni ühe aasta võrra lühendada, kui isik on vähemalt kaks aastat töötanud advokaadi või prokurörina, kohtu konsultandi, kohtunõuniku või kohtunikuna.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 65. Kohtunikukandidaadi aruandlus ja kontroll ettevalmistusteenistuse üle

(1) Kohtunikukandidaat esitab ettevalmistusteenistuse kohta aruandeid kohtunikueksamikomisjoni kehtestatud korras.

(2) Kohtunikueksamikomisjon hindab ettevalmistusteenistuse käiku ning vajaduse korral annab kohtu esimehele või kohtunikukandidaati juhendavale kohtunikule suuniseid selle paremaks korraldamiseks.

(3) Hinnates ettevalmistusteenistuse tulemused ebarahuldavaks, teeb kohtunikueksamikomisjon kohtu esimehele ettepaneku kohtunikukandidaadi teenistussuhte lõpetada (§ 62 lõige 10).

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 66. Kohtunikueksam

- (1) Kohtunikueksam koosneb suulisest ja kirjalikust osast.
- (2) Kohtunikueksami suuline osa seisneb kohtunikukandidaadi teoreetiliste teadmiste kontrollimises.
- (3) Kohtunikueksami kirjalik osa seisneb kaasusülesannete lahendamises.

§ 67. Kohtunikueksami tegemine

(1) Kohtunikukandidaat teeb kohtunikueksami ettevalmistusteenistuse ajal, kuid mitte varem kui neli kuud enne ettevalmistusteenistuse lõppu. Isik, kes käesoleva seaduse § 64 lõike 1 järgi võidakse ettevalmistusteenistusest vabastada, võib esitada sellekohase avalduse kohtunikueksamikomisjonile. Kui isik ettevalmistusteenistusest vabastatakse, määrab eksamiaja kohtunikueksamikomisjon.

(2) Kui kohtunikukandidaat eksamit ettevalmistusteenistuse ajal ei soorita, teeb ta korduseksami. Sel juhul pikeneb ettevalmistusteenistus korduseksamini, kuid mitte rohkem kui kuus kuud.

(3) Teist korda korduseksamit teha ei ole lubatud. Kui korduseksam jääb sooritamata, lõpetatakse ettevalmistusteenistuses oleva kohtunikukandidaadiga teenistussuhe.

(4) Kohtunikueksami aja ja koha määrab kohtunikueksamikomisjon.

(5) Kui isikut ei ole nimetatud kohtunikuks viie aasta jooksul pärast kohtunikueksami sooritamist, peab ta kohtunikuametisse nimetamiseks sooritama eksami uuesti. Ettevalmistusteenistus teist korda läbida ei tule. Ettevalmistusteenistus tuleb uuesti läbida juhul, kui ettevalmistusteenistuse lõppemisest on möödunud enam kui 10 aastat.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 68. Eksamitulemuste hindamine

(1) Kohtunikueksami osade tulemusi hinnatakse hinnetega nullist kümneni. Eraldi hinded antakse eksami suulisele ja kirjalikule osale.

(2) Eksamikomisjoni hinne on komisjoniliikmete hinnete keskmine, mis ümardatakse täisarvuks.

(3) Eksam on sooritatud, kui nii suulise kui ka kirjaliku osa keskmine hinne on vähemalt viis.

§ 69. Kohtunikueksamikomisjon

(1) Kohtunikueksamikomisjon moodustatakse 10-liikmelisena viieks aastaks.

(2) Kohtunikueksamikomisjoni kuuluvad kohtunike täiskogu valitud kaks esimese astme kohtunikku, kaks ringkonnakohtunikku ja kaks riigikohtunikku, üks Tartu Ülikooli õigusteaduskonna nõukogu määratud õigusteadlane, justiitsministri määratud Justiitsministeeriumi esindaja, advokatuuri juhatuse määratud vandeadvokaat ja riigi peaprokuröri määratud riigiprokurör.

(3) Kohtunikueksamikomisjoni esimees moodustab eksami läbiviimiseks vähemalt viieliikmelise komisjonikoosseisu, milles on vähemalt kolm kohtunikku.

(4) Kohtunikueksamikomisjoni töökorra kinnitab kohtunikueksamikomisjon.

(5) Kohtunikueksamikomisjoni tehnilise teenindamise tagab Riigikohus.

9. peatükk KOHTUNIKU KOHUSTUSED

§ 70. Üldkohustused

(1) Kohtunik täidab oma ametikohustusi erapooletult ja omakasupüüdmatult ning järgib teenistushuve ka väljaspool teenistust.

(2) Kohtunik käitub laitmatult nii teenistuses kui ka väljaspool seda, hoidudes tegudest, mis kahjustavad kohtu mainet.

§ 71. Vaikimiskohustus

- (1) Kohtunik ei või avaldada andmeid, mis on talle teatavaks saanud kinniseks kuulutatud kohtuistungil.
- (2) Kohtunik võib avaldada asjaolusid, mille suhtes kehtib vaikimiskohustus, üksnes Riigikohtu üldkogu loal kohtumenetluses või kriminaalasja kohtueelses menetluses.
- (3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud loa saamiseks võivad Riigikohtu üldkogu poole pöörduda asja menetlev kohus või uurimisasutus ning vaikimiskohustusega seotud kohtunik.
- (4) Kohtuniku vaikimiskohustus on tähtajatu ja kehtib ka pärast teenistussuhte lõppemist.

§ 72. Nõupidamissaladuse hoidmise kohustus

- (1) Kohtunik ei või avaldada kohtulahendi tegemisel toimunud arutlusi.
- (2) Nõupidamissaladuse hoidmise kohustus on tähtajatu ja kehtib ka pärast teenistussuhte lõppemist.

§ 73. Juhendamiskohustus

Kohtunik peab juhendama ettevalmistusteenistuses olevaid kohtunikukandidaate, kohtunikuabikandidaate ja üliõpilastest praktikante. Kohtunikku ei või kohustada samal ajal juhendama üle kahe kohtuniku- või kohtunikuabikandidaadi või praktikandi.

§ 74. Enesetäiendamine

Kohtunik peab oma erialateadmisi ja -oskusi pidevalt täiendama ning osalema koolituses.

10. peatükk KOHTUNIKU SOTSIAALTAGATISED

§ 75. Kohtuniku ametipalk

Kohtuniku ametipalk sätestatakse Riigikogu ja Vabariigi Presidendi poolt nimetatavate riigiametnike ametipalkade seadusega.

§ 76. Kohtuniku lisatasud

- (1) Kohtunikule makstakse lisaks ametipalgale teenistusaastate eest lisatasu alates kohtunikuna töötamise:
 - 1) viiendast aastast 5% ametipalgast;
 - 2) kümnendast aastast 10% ametipalgast;
 - 3) viieteistkümnendast aastast 15% ametipalgast.
- (2) Esimese ja teise astme kohtu esimehele makstakse lisatasu esimehe ülesannete täitmise eest:
 - 1) 15% tema ametipalgast, kui kohtunike arv kohtus on kuni 14;
 - 2) 25% tema ametipalgast, kui kohtunike arv kohtus on 15–35;
 - 3) 35% tema ametipalgast, kui kohtunike arv kohtus on vähemalt 36.
- (3) Justiitsminister võib kohtu esimehe ettepanekul ning kohtute haldamise nõukoja nõusolekul määrata kohtumaja juhile lisatasu kuni 5% kohtuniku ametipalgast, kui kohtumajas on alalises teenistuses 3–10 kohtunikku ning kuni 10%, kui kohtumajas on alalises teenistuses üle 10 kohtuniku.
- (4) Kohtunikukandidaati, kohtunikuabikandidaati või üliõpilasest praktikanti juhendavale kohtunikule makstakse juhendamise ajal iga juhendatava eest lisatasu 5% ametipalgast.
- (5) Kohtuniku palk koos käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtud lisatasuga ei tohi ületada kõrgema astme kohtu kohtuniku ametipalka. Riigikohtu liikme palk koos lõikes 1 ettenähtud lisatasuga ei tohi ületada Riigikohtu esimehe ametipalka.
[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 77. Kohtunikupension

- (1) Kohtunikupension on:
 - 1) kohtuniku vanaduspension;
 - 2) kohtuniku väljateenitud aastate pension;
 - 3) kohtuniku töövõimetuspension;
 - 4) kohtuniku perekonnaliikme toitjakaotuspension.
- (2) Kohtunikupensioni ei maksta kohtunikuna töötamise ajal. Kui pensionile läinud kohtunik teeb muud tööd, makstakse talle kohtunikupensioni täies ulatuses, sõltumata töötasu suurusest.

(3) Kohtunikupensioni ei määrata isikule, kes on ametist tagandatud distsiplinaarsüüteo eest või kes on süüdi mõistetud tahtliku kuriteo eest. Kohtunikupension võetakse ära isikult, kes on süüdi mõistetud õigusemõistmise vastases kuriteos.

(4) Kohtunikupensioni ei suurendata avaliku teenistuse seaduses sätestatud alustel.

(5) Käesolevas seaduses sätestamata juhtudel kohaldatakse kohtunikupensionile seaduses riiklike pensionide kohta sätestatud. Kohtunikupensioni see osa, mis ületab riiklikku pensioni või ei ole sellega kaetud, makstakse riigieelarve täiendavatest vahenditest.

§ 78. Kohtuniku vanaduspension

(1) Kohtuniku vanaduspensioni on õigus saada isikul, kes on kohtunikuna töötanud vähemalt viieteist aastat ning on jõudnud vanaduspensioniiikka.

(2) Õigus saada kohtuniku vanaduspensioni tekib 100, 90 või 80%-lise töövõime kaotuse korral pärast 15-aastast kohtunikuna töötamist ka juhul, kui kohtunik ei ole jõudnud vanaduspensioniiikka. Pensioniiikka jõudnud kohtunikul tekib 100, 90 või 80%-lise töövõime kaotuse korral õigus saada kohtuniku vanaduspensioni pärast 10-aastast kohtunikuna töötamist.

(3) Kohtuniku vanaduspensioni suurus on 75% tema viimasest ametipalgast.

(4) Riigikohtu esimehel või isikul, kes on olnud Riigikohtu esimees, on pensioniea saabumisel õigus kohtuniku vanaduspensionile 75% ulatuses Riigikohtu esimehe ametipalgast, kui ta on Riigikohtu esimehena töötanud vähemalt seitse aastat ja 50% ulatuses, kui ta on Riigikohtu esimehena töötanud vähem kui seitse aastat.

(5) Kui kohtunik jõuab pensioniiikka pärast kohtunikuametist lahkumist, arvutatakse tema kohtunikupension selle määramise ajal kehtivast selle astme kohtuniku ametipalgast, kus isik kohtunikuna viimati töötas.

§ 79. Kohtuniku väljateenitud aastate pension

Kohtunikul, kes on kohtunikuna töötanud vähemalt 30 aastat, tekib õigus saada väljateenitud aastate pensioni 75% suuruses tema viimasest ametipalgast.

§ 80. Kohtuniku töövõimetuspension

(1) Kohtunikuna töötamise ajal tekkinud püsiva töövõimetuse korral on kohtunikul õigus saada kohtuniku töövõimetuspensioni.

(2) Kohtuniku töövõimetuspensioni suurus on:

- 1) 100%-lise töövõime kaotuse korral 75% kohtuniku viimasest ametipalgast;
- 2) 80 või 90%-lise töövõime kaotuse korral 70% kohtuniku viimasest ametipalgast;
- 3) 40–70%-lise töövõime kaotuse korral 30% kohtuniku viimasest ametipalgast.

§ 81. Kohtuniku perekonnaliikme toitjakaotuspension

Kohtuniku surma korral makstakse toitjakaotuspensionile õigust omavale perekonnaliikmele toitjakaotuspensioni 30% kohtuniku viimasest ametipalgast, kuid kokku mitte rohkem kui 70% kohtuniku viimasest ametipalgast.

§ 82. Pensioni suuruse muutmine

(1) Kohtunikupension arvutatakse ümber, kui muutub ametikoha palk, mille järgi kohtunikupension on arvutatud.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul arvutatakse pension ümber kohtuniku ametipalga muutumise ajast alates.

§ 83. Toetus kohtuniku surma korral

Kui kohtunik teenistuskohustuste täitmise tõttu kuritegeliku ründe tagajärjel hukkub, makstakse tema ülalpidamisel olnud perekonnaliikmetele ühekordset toetust kohtuniku viie aasta ametipalga ulatuses.

§ 84. Kohtuniku puhkus

(1) Kohtunikul on õigus saada iga-aastast puhkust.

(2) Puhkuse kestus on esimese ja teise astme kohtunikul 49 kalendripäeva ning Riigikohtu kohtunikul 56 kalendripäeva.

(3) Kohtunikul ei ole õigust avaliku teenistuse seaduses sätestatud lisapuhkusele.

(4) Kohtunike puhkuste ajakava kinnitab kohtu esimees.

(5) Kuni üheaastast erakorralist tasuta puhkust võib kohtunikule anda Riigikohtu esimees selle kohtu üldkogu nõusolekul, kus kohtunik töötab.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 85. Kohtuniku ametiriietus

(1) Kohtuistungil kannab kohtunik ametiriietusena talaari.

(2) Talaari annab riik kohtunikule tasuta.

(3) [Talaari kirjelduse kinnitab justiitsminister](#) .

§ 86. Muud sotsiaaltagatised

(1) Kohtu likvideerimise või kohtumaja sulgemise või kohtunike arvu vähendamise tõttu ametist vabastatud kohtunikule makstakse hüvitisena viimase ametikoha kuue kuu ametipalk.

(2) Hüvitist ei maksta kohtu esimehele, kes pärast kohtu esimehe ametikohalt vabastamist jätkab töötamist kohtunikuna, ega kohtumaja juhile, kes pärast kohtumaja juhi ülesannete täitmisest vabastamist jätkab töötamist kohtunikuna.

(3) Kui kõrgema astme kohtu kohtunik nimetatakse tema nõusolekul kohtu likvideerimise või kohtunike arvu vähendamise tõttu madalama astme kohtu kohtnikuks, säilib tal ühe aasta jooksul eelmise ametikoha ametipalk koos lisatasudega.

(4) Kohtuniku kutsumisel kaitseväge tegevteenistusse on vajalik kohtute haldamise nõukoja nõusolek.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

11. peatükk KOHTUNIKU DISTSIPLINAARVASTUTUS

§ 87. Distsiplinaarkaristuse määramise alus

(1) Kohtunikule võib distsiplinaarsüüteo eest määrata distsiplinaarkaristuse.

(2) Distsiplinaarsüütegu on kohtuniku süüline tegu, mis seisneb ametikohustuse täitmata jätmises või mittekohases täitmisel. Distsiplinaarsüütegu on ka kohtuniku vääritud tegu.

§ 88. Distsiplinaarkaristused

(1) Distsiplinaarkaristused on:

- 1) noomitused;
- 2) rahatrahv kuni ühe kuu ametipalga ulatuses;
- 3) ametipalga vähendamine;
- 4) ametist tagandamine.

(2) Kui pensionil olev kohtunik ei täida vaikumiskohustust või nõupidamissaladuse hoidmise kohustust, võib distsiplinaarkaristusena vähendada tema kohtunikupensioni kuni 25%. Pensioni ei või vähendada kauemaks kui üheks aastaks.

(3) Ühe ja sama süüteo eest võib kohtunikule määrata ainult ühe distsiplinaarkaristuse. Sama teo eest määratud kriminaalkaristus või karistus väärteo eest ei välista distsiplinaarkaristuse määramist.

(4) Distsiplinaarkaristust määrates tuleb arvestada distsiplinaarsüüteo laadi, raskust ja tagajärgi ning kohtuniku isikuomadusi ja muid süüteo asjaolusid.

(5) Kohtunikule määratud distsiplinaarkaristus kantakse tema teenistuslehele.

(6) Distsiplinaarkaristus kustub, kui kohtunik pole aasta jooksul pärast distsiplinaarkolleegiumi otsuse jõustumist toime pannud uut süütegu. Kolleegium võib karistuse kustutada ka ennetähtaegselt.

§ 89. Ametipalga vähendamine

Distsiplinaararistusest võib vähendada kohtuniku ametipalka kuni 30%. Ametipalka ei või vähendada kauemaks kui üheks aastaks.

§ 90. Distsiplinaarsüüteo aegumine

(1) Distsiplinaararistust ei algatata, kui distsiplinaarsüüteo toimepanemisest on möödunud kaks aastat või avastamisest kuus kuud.

- (2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tähtaeg peatub:
- 1) kohtuniku teo suhtes alustatud kriminaalmenetluse lõppemiseni;
 - 2) kohtuniku ajutise töövõimetuse ja puhkuse ajaks.

§ 91. Distsiplinaararistuse algatamine

(1) Distsiplinaararistust algatatakse, kui ilmnevad distsiplinaarsüüteo tunnused. Distsiplinaararistust algatatakse distsiplinaarsüüdistuse koostamisega.

- (2) Distsiplinaararistuse algatamise õigus on:
- 1) Riigikohtu esimehel kõigi kohtunike suhtes;
 - 2) õiguskantsleril kõigi kohtunike suhtes;
 - 3) ringkonnakohtu esimehel oma tööpiirkonna esimese astme kohtu kohtunike suhtes;
 - 4) kohtu esimehel sama kohtu kohtunike suhtes;
 - 5) Riigikohtu üldkogul Riigikohtu esimehe suhtes.

(3) Distsiplinaararistuse algataja võib koguda distsiplinaarasja lahendamiseks vajalikke tõendeid ja nõuda seletusi.

§ 92. Distsiplinaarsüüdistus

- (1) Distsiplinaarsüüdistus on kirjalik dokument, milles märgitakse:
- 1) süüdistatava nimi ning ametikoht;
 - 2) süüteo kirjeldus ja toimepanemise aeg;
 - 3) süüteo toimepanemist kinnitavad tõendid;
 - 4) distsiplinaararistuse algataja nimi ning süüdistuse koostamise aeg ja koht.

(2) Distsiplinaararistuse algataja edastab distsiplinaarsüüdistuse ja selle kohta käiva materjali distsiplinaarkolleegiumile, kes teatab sellest viivitamata kohtunikule, kelle suhtes distsiplinaararistust on algatatud.

(3) Kohtunikule, kelle vastu distsiplinaararistust on algatatud, antakse distsiplinaarsüüdistus kätte vähemalt kümme päeva enne distsiplinaarkolleegiumi istungit. Kohtunikul või tema esindajal on õigus tutvuda distsiplinaarasja materjalidega.

§ 93. Distsiplinaarkolleegium

(1) Kohtunike distsiplinaarasjade lahendamiseks on Riigikohtu juures distsiplinaarkolleegium, kuhu kuulub viis riigikohtunikku, viis ringkonnakohtunikku ja viis esimese astme kohtu kohtunikku.

(2) Distsiplinaarkolleegiumi esimehe ja teised riigikohtunikest liikmed nimetab Riigikohtu üldkogu kolmeks aastaks.

(3) Distsiplinaarkolleegiumi riigikohtunikest liikmete asendamise kord nähakse ette Riigikohtu kodukorras.

(4) Kodukorra kohaselt kaasab Riigikohus distsiplinaarasjade lahendamiseks käesoleva seaduse § 38 lõike 3 punkti 4 alusel valitud esimese ja teise astme kohtu kohtunikke.

(5) Distsiplinaarkolleegiumi esimees moodustab kohtuniku distsiplinaarasja lahendamiseks viieliikmelise kohtukoosseisu kolmest distsiplinaarkolleegiumi riigikohtunikust liikmest, ühest ringkonnakohtunikust ja ühest esimese astme kohtu kohtunikust.

§ 94. Distsiplinaarasja arutamine

(1) Kohtuniku distsiplinaarsüütegu arutab ja distsiplinaararistuse määrab Riigikohtu juures asuv distsiplinaarkolleegium.

(2) Distsiplinaarkolleegium arutab distsiplinaarasja kohtuistungil viieliikmelises kohtukoosseisus.

(3) Distsiplinaarasja arutamisel on eesistuja distsiplinaarkolleeegiumi esimees. Kui distsiplinaarkolleeegiumi esimees asja arutamisel ei osale, nimetab ta eesistujaks kolleeegiumi liikme.

§ 95. Ajutine teenistusest kõrvaldamine

(1) Distsiplinaarkolleeegium võib kohtuniku distsiplinaarasja menetlemise ajaks teenistusest kõrvaldada oma määrusega, millest teatab viivitamatult kohtunikule ja kohtu esimehele. Teenistusest kõrvaldamist otsustades arvestab kolleeegium selle distsiplinaarsüüteo laadi ja raskust, milles kohtunikku süüdistatakse.

(2) Distsiplinaarkolleeegium võib kohtuniku distsiplinaarmenetluse algatamise otsustamiseni ajutiselt teenistusest kõrvaldada, kui kohtunikuga seonduvad asjaolud, mis oluliselt kahjustavad kohtu mainet. Kui selgub, et kohtuniku suhtes distsiplinaarasja algatamiseks alust ei ole, asub kohtunik distsiplinaarkolleeegiumi otsusel teenistusse.

(3) Kohtuniku teenistusest kõrvaldamise võib distsiplinaarkolleeegium otsustada kohtuistungit pidamata.

(4) Kui distsiplinaarkolleeegium kõrvaldab kohtuniku distsiplinaarasja menetlemise ajaks teenistusest, võib ta kohtuniku palka samaks ajaks vähendada. Palka ei või vähendada rohkem kui poole võrra.

(5) Kohtu esimees võib ajutiselt teenistusest kõrvaldatud kohtunikule panna õigusemõistmiseväliseid ülesandeid.

(6) Määruse peale, millega on kohtunik ajutiselt teenistusest kõrvaldatud või millega on tema palka vähendatud, võib kohtunik esitada kaebuse Riigikohtu üldkogule määrusest teada saamisest alates kümne päeva jooksul.
[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 96. Distsiplinaarkolleeegiumi istung

(1) Distsiplinaarkolleeegiumi istungile kutsutakse kohtunik, kelle distsiplinaarasja arutatakse. Kohtunikul võib olla esindaja. Vajaduse korral võidakse istungile kutsuda tunnistajaid ja teisi isikuid.

(2) Distsiplinaarkolleeegiumi istungil teeb eesistuja asjast ettekande, milles tutvustab distsiplinaarsüüdistust.

(3) Kohtunik, kellele distsiplinaarsüüdistus on esitatud, annab asja kohta seletuse ning kuulatakse ära istungile ilmunud tunnistajate ja teiste isikute seletused. Distsiplinaarkolleeegiumi liikmed võivad kohtunikku, kellele süüdistus on esitatud, ning tunnistajaid ja teisi istungile kutsutud isikuid küsitleda.

(4) Kohtunikul, kelle distsiplinaarasja menetletakse, on õigus avaldada pärast tõendite uurimist asja kohta oma arvamusi.

(5) Distsiplinaarkolleeegiumi istung protokollitakse.

§ 97. Distsiplinaarkolleeegiumi otsus

(1) Kui kohtuniku süü on tõendatud, teeb distsiplinaarkolleeegium otsuse, millega mõistab kohtuniku distsiplinaarsüüteo toimepanemises süüdi ja määrab distsiplinaarkaristuse.

(2) Kui kohtunik ei ole distsiplinaarsüütegu toime pannud, teeb distsiplinaarkolleeegium otsuse, millega mõistab kohtuniku distsiplinaarsüüdistuses õigeks.

(3) Kohtunik, kellele on distsiplinaarkaristus määratud, võib esitada Riigikohtu üldkogule kaebuse otsuse kuulutamisest alates 30 päeva jooksul.

(3¹) Riigikohtu üldkogu võib distsiplinaarkolleeegiumi otsuse:

1) jätta muutmata;

2) muuta ja mõista kohtuniku süüdi kergema distsiplinaarsüüteo toimepanemises ning kergendada määratud distsiplinaarkaristust;

3) jätta sisuliselt muutmata ja kergendada määratud distsiplinaarkaristust;

4) tühistada ja kohtuniku õigeks mõista.

(4) Kolleeegiumi otsus jõustub pärast käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud tähtaja möödumist, kui kohtunik pole esitanud kaebust Riigikohtu üldkogule. Riigikohtu üldkogule edasikaevatud distsiplinaarkolleeegiumi otsus jõustub Riigikohtu üldkogu otsusena selle kuulutamisel.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 98. Vähendatud palgaosa hüvitamine

(1) Kui kohtunik mõistetakse distsiplinaarsüüdistuses õigeks, makstakse ajutise teenistusest kõrvaldamise tõttu vähendatud palgaosa ning seadusest tulenev intress kohtunikule välja.

(2) Kui distsiplinaarkolleeium mõistab kohtuniku süüdi sellise distsiplinaarsüüteo toimepanemises, mis on oluliselt kergem teost, milles süüdistatuna kohtunik oli ajutiselt teenistusest kõrvaldatud, võib kolleeium otsustada, et vähendatud palgaosa tuleb kohtunikule osaliselt või täielikult hüvitada.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud alustel tuleb vähendatud palgaosa kohtunikule välja maksta distsiplinaarmenetluse lõpetamisest või distsiplinaarkolleeiumi otsuse jõustumisest alates ühe kuu jooksul.

12. peatükk

KOHTUNIKU AMETIST VABASTAMINE JA TAGANDAMINE

§ 99. Kohtuniku ametist vabastamine

(1) Kohtunik vabastatakse ametist:

- 1) kohtuniku enda soovil;
- 2) kui kohtunik on saanud 68-aastaseks;
- 3) ametisse sobimatuse tõttu – kolme aasta jooksul pärast ametissenimetamist;
- 4) tervise tõttu, mis takistab kohtunikuna töötada;
- 5) kohtu likvideerimise või kohtumaja sulgemise või kohtunike arvu vähendamise korral;
- 6) kui kohtunikul pärast Riigikohtu, Justiitsministeeriumi või rahvusvahelise kohtuinstitsiooni teenistusest lahkumist puudub võimalus tagasi pöörduda samasse kohtusse vabale kohtunikukohale ja ta ei soovi asuda teise kohtusse;
- 7) kui kohtunik nimetatakse või valitakse teenistus- või ametikohale, mis ei ole kooskõlas kohtuniku ametikitsendustega;
- 8) kui ilmneb asjaolu, mis seaduse kohaselt välistab isiku kohtunikuks nimetamise.

(2) Esimese ja teise astme kohtuniku vabastab ametist Vabariigi President Riigikohtu esimehe ettepanekul.

(3) Riigikohtu esimehe vabastab ametist Riigikogu Vabariigi Presidendi ettepanekul, välja arvatud käesoleva seaduse § 27 lõikes 6 sätestatud juhul. Riigikohtu liikmed vabastab ametist Riigikogu Riigikohtu esimehe ettepanekul.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 100. Ametist vabastamine sobimatuse tõttu

(1) Ametisse sobimatuse tõttu võib kohtuniku ametist vabastada üksnes kolme aasta jooksul ametisse nimetamisest, kui kohtunik on tunnistanud ametisse sobimatuks Riigikohtu üldkogu otsusega.

(2) Kohtu esimees esitab kohtunikueksamikomisjonile üks kord aastas arvamuse kohtus töötava alla kolmeaastase ametistaažiga kohtuniku kohta. Arvamuse esitamise vormi kehtestab kohtunikueksamikomisjon.

(3) Kohtuniku ametisse sobivuse hindamisel arvestab Riigikohtu üldkogu distsiplinaarasja algatamiseks õigustatud isiku või organi ettepanekut, kohtunikueksamikomisjoni arvamust ja kohtuniku tööd iseloomustavaid muid andmeid.

(4) Kohtunikueksamikomisjon viib läbi istungi, kus kuulatakse ära kohtunik, kelle sobivust hinnatakse.

(5) Vähemalt kümme päeva enne kohtuniku mitesobivuse arutamist Riigikohtu üldkogu istungil esitatakse kohtunikule, kelle sobivust ametisse hinnatakse, distsiplinaarasja algatamiseks õigustatud isiku või organi põhistanud ettepanek tema ametist vabastamiseks ja kohtunikueksamikomisjoni arvamus ning võimaldatakse tal tutvuda kogutud materjaliga.

§ 101. Kohtuniku ametist tagandamine

Kohtunik, kelle suhtes on kriminaalasjas jõustunud süüdimõistev kohtuotsus või Riigikohtu juures asuva distsiplinaarkolleeiumi otsus ametist tagandamiseks, loetakse tagandatuks otsuse jõustumise päevast.

13. peatükk

RAHVAKOHTUNIK

§ 102. Rahvakohtuniku osalemine õigusemõistmises

(1) Rahvakohtunik osaleb õigusemõistmises maakohtus kohtumenetluse seadustes sätestatud alustel ja korras.

(2) Õigusemõistmisel on rahvakohtunikul võrdsed õigused kohtunikuga.
[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 103. Rahvakohtunikule esitatavad nõuded

(1) Rahvakohtunikuks võib nimetada 25–70-aastase teovõimelise Eesti kodaniku, kelle elukoht on Eestis ja kes oskab eesti keelt kõrgtasemel ning on rahvakohtuniku tegevuseks sobivate kõlbeliste omadustega.

(2) Rahvakohtunikuks ei või nimetada isikut, kes on:

- 1) süüdi mõistetud kuriteo eest;
- 2) pankrotivõlgnik;
- 3) tervise tõttu sobimatu;
- 4) omanud püsivat elukohta, see tähendab elukohta, mille aadressiandmed on kantud rahvastikuregistrisse, alla ühe aasta selle omavalitsusüksuse territooriumil, kes on esitanud ta rahvakohtunikukandidaadiks;
- 5) kohtu, prokuratuuri või politseiteenistuses;
- 6) kaitseväeteenistuses;
- 7) advokaat, notar või kohtutäitur;
- 8) Vabariigi Valitsuse liige;
- 9) valla- või linnavalitsuse liige;
- 10) Vabariigi President;
- 11) Riigikogu liige;
- 12) maavanem.

(3) Kuriteos süüdistatavat isikut ei või kriminaalmenetluse ajal rahvakohtunikuks nimetada.

§ 104. Rahvakohtuniku volituste tähtaeg

(1) Rahvakohtunik nimetatakse neljaks aastaks.

(2) Isikut ei või nimetada rahvakohtunikuks järjest rohkem kui kaheks perioodiks.

(3) Rahvakohtuniku volituste tähtaja lõppemisest teatab maakohu esimees kohaliku omavalitsuse volikogule vähemalt neli kuud ette.

(4) Kui rahvakohtuniku volitused lõpevad kohtumenetluse ajal, jätkab ta oma ülesannete täitmist kohtuasja lahendamiseni selles kohtus.

[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 105. Rahvakohtuniku volituste ennetähtaegne lõpetamine

(1) Rahvakohtuniku volitused lõpetatakse, kui ilmneb käesoleva seaduse § 103 lõikes 2 nimetatud asjaolu. Kui selleks on mõjuv põhjus, võib rahvakohtuniku volitused lõpetada tema avalduse alusel.

(2) Rahvakohtuniku volituste ennetähtaegse lõpetamise otsustab käesoleva seaduse §-s 108 nimetatud komisjon maakohu esimehe ettepanekul.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 106. Rahvakohtunikukandidaadi valimise kord

(1) Kandidaate võib esitada omavalitsusüksuse volikogu iga liige.

(2) Rahvakohtunikukandidaadid valib kohaliku omavalitsusüksuse volikogu.

(3) Maakohu tööpiirkonda kuuluva omavalitsusüksuse volikogu esitatavate kandidaatide arvu määrab kohtu esimees. Rahvakohtunikukandidaatide arv peab olema võrdeline omavalitsusüksuse elanike arvu ja kohtu tööpiirkonna elanike arvu suhtega.

[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 107. Rahvakohtunikukandidaatide nimekiri

(1) Rahvakohtunikukandidaatide nimekirja esitab omavalitsusüksuse volikogu maakohule vähemalt kaks kuud enne rahvakohtunike volituste lõppemist. Nimekirjas märgitakse rahvakohtunikukandidaadi nimi, isikukood, aadress, töökoht ning amet või tegevusala.

(2) Rahvakohtunikukandidaatide nimekiri avaldatakse väljaandes Ametlikud Teadaanded vähemalt kaks kuud enne varem nimetatud rahvakohtunike volituste lõppemist. Nimekirja esitab avaldamiseks omavalitsusüksuse volikogu.

(3) Avaldada tuleb rahvakohtunikukandidaadi nimi, töökoht ja amet või tegevusala.

(4) Igaühel on õigus rahvakohtunikukandidaadi rahvakohtunikuks nimetamine vaidlustada maakohu rahvakohtunike nimetamise komisjonis.

(5) Teade vaidlustamise õiguse kohta ja vaidlustamise kord avaldatakse koos rahvakohtunikukandidaatide nimekirjaga väljaandes Ametlikud Teadaanded.
[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 108. Rahvakohtuniku nimetamine

(1) Rahvakohtunikukandidaatide seast nimetab rahvakohtuniku ametisse kohtu juures asuv rahvakohtunike nimetamise komisjon, mille koosseisu kinnitab kohtu esimees.

(2) Rahvakohtunike nimetamise komisjoni kuuluvad maakohtu esimees ja kohtu üldkogu valitud kohtunik ning maakohtu tööpiirkonda kuuluva iga kohtumaja juht või kohtumaja juhi poolt sama kohtumaja kohtunike hulgast nimetatud esindaja. Komisjoni esimeheks on kohtu esimees.
[RT I 2006, 55, 411- jõust. 23.12.2006]

(3) Komisjon on otsustusvõimeline, kui kohal on üle poole komisjoni liikmetest, sealhulgas komisjoni esimees. Komisjon teeb otsuse kohalolevate liikmete häälteenamusega. Kui hääled jagunevad võrdselt, on otsustav komisjoni esimehe hääl.
[RT I 2006, 55, 411- jõust. 23.12.2006]

(4) Komisjon nimetab rahvakohtunikukandidaatide seast rahvakohtunikuks selle kohtu jaoks kindlaks määratud arvu isikuid.

(5) Rahvakohtuniku nimetades arvestab komisjon kandidaadi sobivust, kandidaadi kohta esitatud põhjendatud vastuväiteid ning seda, et rahvakohtunike hulgas oleks eri soost ja vanusest, erinevatest sotsiaalsetest rühmadest ning eri tegevusvaldkondades tegutsevaid isikuid.

§ 109. Rahvakohtuniku vanne

Rahvakohtunik annab kohtu üldkogu ees järgmise vande:

«Töotan jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. Töotan mõista õigust oma südametunnistuse järgi kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse ja seadustega.»

§ 110. Rahvakohtuniku osalemine õigusemõistmises

(1) Rahvakohtunikud kutsutakse kohtusse õigusemõistmises osalema arvestusega, et rahvakohtunikud osaleksid õigusemõistmises võimalikult võrdselt.

(2) Kui rahvakohtunik ei saa kohtuistungile ilmuda, kutsutakse tema asemel istungile teine rahvakohtunik.

§ 111. Rahvakohtuniku kohustused

(1) Õigusemõistmises osalema kutsutud rahvakohtunik on kohustatud ilmuma kohtuistungile.

(2) Kui rahvakohtunik ei saa kohtuistungil mõjuval põhjusel osaleda, peab ta sellest kohtule viivitamata teatama.

(3) Rahvakohtuniku kohta kehtivad käesoleva seaduse §-des 70–72 loetletud kohustused.

(4) Rahvakohtunikule võib ametisoleku ajal kriminaalasjas süüdistuse esitada ainult tema tööpiirkonna maakohtu esimehe nõusolekul.
[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 112. Rahvakohtunikule tasu maksmine

(1) Rahvakohtunikule makstava tasu suuruse ja maksmise korra kehtestab justiitsminister määrusega. Justiitsminister ei tohi määrusega kehtestatavat rahvakohtuniku tasu suurust vähendada.
[RT I 2006, 55, 411- jõust. 23.12.2006]

(2) Rahvakohtunikule hüvitatakse õigusemõistmises osalemisega seotud kulud.

(3) Tööandja peab rahvakohtuniku õigusemõistmises osalemise ajaks tööst vabastama.

(4) [Kehtetu – RT I 2006, 55, 411- jõust. 23.12.2006]

§ 113. Rahvakohtuniku pension

(1) Kui isik kaotab püsiva töövõime rahvakohtuniku kohustuste täitmise tõttu tema suhtes toimepandud kuritegeliku ründe tagajärjel, suurendatakse tema riiklikku töövõimetuspensioni 100%-lise töövõime kaotuse korral 20%, 80 või 90%-lise töövõime kaotuse korral 15% ja 40–70%-lise töövõime kaotuse korral 10%.

(2) Kui isik sureb rahvakohtuniku kohustuste täitmise ajal tema suhtes toimepandud kuritegeliku ründe tagajärjel, suurendatakse igale tema ülalpidamisel olnud töövõimetule perekonnaliikmele makstavat riiklikku toitjakaotuspensioni 20%.

(3) Rahvakohtunikupensioni see osa, mis ületab riiklikku pensiooni või ei ole sellega kaetud, makstakse riigieelarve täiendavatest vahenditest.

14. peatükk KOHTUNIKUABI

§ 114. Kohtunikuabi õiguslik seisund

(1) Kohtunikuabi on kohtuametnik, kes täidab seaduses nimetatud ülesandeid.

(2) Kohtunikuabi on oma ülesannete täitmisel sõltumatu, kuid peab seaduses ettenähtud ulatuses järgima kohtuniku juhiseid.

§ 115. Kohtunikuabile esitatavad nõuded

(1) Kohtunikuabiks võib nimetada isiku, kes vastab käesoleva seaduse § 47 lõike 1 punktides 1–3 ja lõikes 1¹ esitatud nõuetele ning on läbinud kohtunikuabi ettevalmistusteenistuse ja sooritanud kohtunikuabieksami.

(2) Kohtunikuabiks võib nimetada ka isiku, kes ei ole läbinud kohtunikuabi ettevalmistusteenistust, kuid kes on läbinud kohtuniku ettevalmistusteenistuse või on sellest vabastatud ja on sooritanud kohtunikuabi- või kohtunikuueksami.

(3) Kohtunikuabiks ei või nimetada käesoleva seaduse § 47 lõikes 2 nimetatud isikut ega isikut, kes on kohtuniku ametist vabastatud käesoleva seaduse § 99 lõike 1 punkti 3 alusel.
[RT I 2007, 67, 413- jõust. 28.12.2007]

§ 116. Kohtunikuabi ametikitsendused

Kohtunikuabi kohta kehtivad kohtuniku ametikitsendused.

§ 116¹. Kohtunikuabikandidaadi konkurs

Kohtunikuabikandidaadi konkursi korra ja tingimused ning konkursikomisjoni koosseisu ja töökorra kehtestab justiitsminister .

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 117. Kohtunikuabikandidaadi ettevalmistusteenistus

(1) Kohtunikuabikandidaadi ettevalmistusteenistuse kava kinnitab justiitsminister, kes määrab kohtunikuabikandidaadi teenistuskoha ja juhendaja.

(2) Ettevalmistusteenistuses saab kohtunikuabikandidaat väljaõppe töötamiseks kohtunikuabina. Ettevalmistusteenistuses selgitatakse, kas kohtunikuabikandidaat oma isikuomaduste poolest sobib kohtunikuabiks.

(3) Kohtunikuabi väljaõpe toimub selles esimese astme kohtus, kus töötab kohtunikuabikandidaati juhendav kohtunikuabi või kohtunik.

(3¹) Kohtu esimees võib juhendaja ettepanekul anda kohtunikuabikandidaadile, kes on vähemalt kolm kuud olnud ettevalmistusteenistuses, lahendada kohtunikuabi pädevusse kuuluvaid registriasju.
[RT I 2007, 67, 413- jõust. 28.12.2007]

(4) Kohtunikuabikandidaadi väljaõpe kestab aasta ja lõpeb kohtunikuabieksamiga. Kui kohtunikuabikandidaat selle aja jooksul kohtunikuabieksamit ei soorita, jätkub väljaõppe korduseksami sooritamiseni. Teist korda korduseksamit teha ei ole lubatud. Kui korduseksam jääb sooritamata, lõpetatakse kohtunikuabikandidaadiga teenistussuhe.

(5) Kohtunikuabikandidaat jätkab pärast kohtunikuabieksami sooritamist ettevalmistusteenistuses kuni ametisse nimetamiseni, kuid mitte kauem kui üks aasta.

(6) Kohtunikuabikandidaadi ametipalga kehtestab justiitsminister .

§ 117¹. Kohtunikuabikandidaadiks taotleja usaldusvääruse kontrollimine

(1) Kohtunikuabikandidaadiks taotleja esitab enda kohta konkursikomisjonile andmed, mille koosseisu kehtestab justiitsminister .

(2) Kohtunikuabikandidaadiks taotleja esitatud andmete õigsuse kontrollimiseks on justiitsministril tema poolt volitatud ametnike kaudu õigus:

1) pöörduda riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste ja ametiisikute, samuti füüsiliste ja juriidiliste isikute poole järelepärimistega kohtunikuabikandidaadiks taotleja andmete kohta;

2) vestelda isikuandmete ankeedis märgitud isiku, samuti töandja ja õppeasutuse esindajate ning teiste isikutega, et selgitada välja kandidaadi kõlbelisi ja teisi isikuomadusi ning vajaduse korral ja küsitletava isiku nõusolekul võtta temalt kirjalik seletus.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 1 nimetatud järelepärimise saanud asutus või isik vastab järelepärimisele viivitamata.

(4) Kohtunikuabikandidaadiks taotlejat teavitatakse tema suhtes tehtud kontrollist ja võimaldatakse tal tutvuda kontrolli käigus kogutud andmetega.

(5) Kui kohtunikuabikandidaadiks taotleja esitas konkursikomisjonile tahtlikult valeandmeid või varjas olulist teavet, arvatakse ta konkursikomisjoni otsusega konkursilt välja.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 118. Kohtunikuabikandidaadi aruanne

(1) Kohtunikuabikandidaat esitab justiitsministrile ettevalmistusteenistuse kohta kirjalikult poolaastaruande ja teenistuse lõpus aastaruande.

(2) Kohtunikuabikandidaadi juhendaja esitab ettevalmistusteenistuse lõpus justiitsministrile kirjaliku arvamuse kohtunikuabikandidaadi ettevalmistusteenistuse tulemuste kohta.

(3) Justiitsminister esitab kohtunikuabikandidaadi aruande ja tema juhendaja arvamuse koos oma seisukohaga kohtunikuabieksami komisjonile.

§ 119. Kohtunikuabieksami komisjon

(1) Kohtunikuabieksami komisjon moodustatakse seitsmeliikmelisena viieks aastaks.

(2) Kohtunikuabieksami komisjoni kuuluvad kohtunike täiskogu valitud kaks esimese astme kohtunikku ja üks ringkonnakohtunik, justiitsministri määratud kaks kohtunikuabi ja üks Justiitsministeeriumi esindaja ning Notarite Koja määratud notar.

(3) Kohtunikuabieksami komisjon on otsustusvõimeline, kui kohal on vähemalt viis liiget.

(4) Kohtunikuabieksami komisjoni töökorra kinnitab justiitsminister .

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 120. Kohtunikuabi ametikohale kandideerimine

(1) Kohtunikuabid nimetatakse ametisse avaliku konkursi korras.

(2) Avaliku konkursi kohtunikuabi vaba koha täitmiseks kuulutab välja justiitsminister väljaandes Ametlikud Teadaanded.

(3) Kohtunikuabi ametikohale võivad kandideerida isikud, kes vastavad kohtunikuabi kohta kehtestatud nõuetele.

(4) Kohtunikuabieksami komisjon otsustab, kelle kohta eksami sooritanud isikutest teha justiitsministrile ettepanek nimetada ta kohtunikuabiks.

(5) Kohtunikuabi nimetab ametisse justiitsminister kohtunikuabieksami komisjoni ettepanekul.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 121. Kohtunikuabi vanne

Kohtunikuabi annab ametisse astudes justiitsministri ees järgmise vande:

«Töotan olla ustav Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. Töotan täita oma ametiülesandeid südametunnistuse järgi kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse ja seadustega.»

§ 122. Kohtunikuabi ametipalk ja lisatasud

- (1) Kohtunikuabi ametipalga suuruse [kehtestab Vabariigi Valitsus](#) .
- (2) Kohtunikuabikandidaati juhendavale kohtunikuabile ja kohtunikule makstakse juhendamise ajal juhendatava eest lisatasu 5% ametipalgast.
- (3) Maakohtu kinnistus- või registriosakonna juhatajale makstakse lisatasu osakonna juhatamisega seotud kohustuste täitmise eest [Vabariigi Valitsuse kehtestatud korras](#) kuni 35 % kohtunikuabi ametipalgast.
- (4) Kohtunikuabile ei maksta avaliku teenistuse seadusest tulenevaid lisatasusid, välja arvatud lisatasu teenistusaastate eest, akadeemilise kraadi eest ja puuduva ametniku asendamise eest. Puuduva ametniku asendamise eest makstakse kohtunikuabile lisatasu puuduva ametniku ametipalga ulatuses proportsionaalselt talle pandud puuduva ametniku ülesannete hulgale.
[RT I 2007, 67, 413- jõust. 28.12.2007]

§ 123. Kohtunikuabi sotsiaaltagatised

Kui kohtunikuabi vabastatakse teenistusest ametikoha koondamise tõttu, makstakse talle hüvitisena kohtunikuabi kuue kuu ametipalk.
[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 124. Kohtunikuabi töötamine Justiitsministeeriumis ja kõrgkoolis

Kohtunikuabi võib tema soovil ja kohtu esimehe nõusolekul üle viia Justiitsministeeriumi teenistusse või kohtunikuabisid ettevalmistava rakenduskõrgkooli õppejõuks. Muus osas kohaldatakse käesoleva seaduse §-s 58 sätestatud.

15. peatükk KOHTUTEENISTUJAD

§ 125. Kohtudirektor

- (1) Kohtudirektor:
 - 1) korraldab kohtuasutuse asjaajamist;
 - 2) korraldab kohtuasutuse vara kasutamist;
 - 3) valmistab kooskõlastatult kohtu esimehega ette kohtuasutuse eelarve eelnõu ja esitab selle justiitsministrile;
 - 4) käsutab kohtuasutuse eelarvevahendeid;
 - 5) vastutab kohtuasutuse raamatupidamise korralduse eest;
 - 6) nimetab ametisse ja vabastab ametist kohtuteenistujad;
 - 7) täidab muid kohtu ja kohtu kantselei kodukorraga määratud ülesandeid.
- (2) Justiitsminister võib anda kohtudirektori töövaldkonda kuuluvate küsimuste korraldamiseks käskkirju.
- (3) Kohtudirektoril peab olema kõrgharidus. Esimese ja teise astme kohtu kohtudirektori nimetab ametisse justiitsminister. Kohtudirektor nimetatakse ametisse avaliku konkursi alusel, kandideerijate usaldusväärset kontrollimisel kohaldatakse käesoleva seaduse § 117¹.
- (4) Justiitsminister võib otsustada, et mitmel justiitsasutusel on üks kohtudirektor.
[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 126. Kohtukordnik

- (1) Kohtukordnik on kohtuametnik, kelle ülesanne on hoida kohtus korda, toimetada isikutele kätte teateid ja kohtukutseid ning täita teisi kohtu kodukorras määratud ülesandeid, mis kuuluvad kordnikukohustuste hulka. Kohtukordnikul on samad õigused mis abipolitseiniku seaduse § 5 punktide 1, 2, 4, 5 ja 13 kohaselt abipolitseinikul.
- (2) Kutsete ja teadete kättetoimetamise eest makstakse kordnikule lisatasu. [Lisatasu määrad kehtestab justiitsminister](#) .
- (3) Kohtukordnikule hüvitatakse ametiülesannete täitmisel ühissõiduki kasutamisest tekkivad sõidukulud.
- (4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ülesannete täitmise võib halduslepingu alusel üle anda äriühingule.

§ 127. Muud kohtuteenistujad

Käesolevas peatükis nimetamata kohtuametnike ja kohtu abiteenistujate teenistuskohustused määratakse kohtu kodukorras ja kohtu kantselei kodukorras.
[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 127¹. Kohtuteenistuja ametiriietus

Justiitsminister võib kehtestada kohtuteenistujate ametiriietuse kirjelduse ning kandmise korra. Ametiriietuse kandmise kohustuse korral antakse ametiriietus kohtuteenistujale tasuta.
[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

16. peatükk RAKENDUSSÄTTED

§ 128. Seaduse jõustumine

- (1) Käesolev seadus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.
- (2) Käesoleva seaduse § 61 lõiget 5, § 76 lõikeid 1 ja 5, §-sid 122, 134 ja 146 rakendatakse alates 2002. aasta 1. juulist.

§ 129. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi moodustamine

Käesoleva seaduse alusel moodustatakse Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium 2003. aasta 1. jaanuariks.

§ 130. Distsiplinaarkolleegiumi moodustamine

- (1) Distsiplinaarkolleegiumi moodustamisel valib kohtunike täiskogu distsiplinaarkolleegiumisse kaks ringkonnakohtu kohtunikku ja kaks esimese astme kohtunikku kaheks aastaks ning kolm ringkonnakohtu kohtunikku ja kolm esimese astme kohtunikku kolmeks aastaks.
- (2) Kuni käesoleva seaduse alusel distsiplinaarkolleegiumi moodustamiseni täidab tema ülesandeid senine distsiplinaarkomisjon. Käesoleva seaduse alusel tuleb distsiplinaarkolleegium moodustada hiljemalt 2003. aasta 1. jaanuariks.

§ 131. Kohtu esimeeste ja kohtudirektorite volitused

- (1) Seaduse jõustumisel ametisoleva kohtu esimehe volituste tähtaeg algab käesoleva seaduse jõustumisest.
- (2) Kohtu kohtudirektor nimetatakse avaliku konkursi teel hiljemalt 2003. aasta 1. jaanuariks. Avaliku konkursi alusel kohtudirektori nimetamiseni täidab käesoleva seaduse § 15 lõikes 4, § 16 lõikes 4, § 17 lõikes 4 ning § 125 lõikes 1 sätestatud kohtudirektori ülesandeid kohtu esimees.
[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 131¹. Kohtunikuabile esitatavate nõuete erisused

- (1) Kohtunikuabiks võib nimetada ka isiku, kellel on rakenduskõrgkoolis omandatud kohtunikuabi eriharidus.
- (2) Kohtunikuabi eriharidust andva rakenduskõrgkooli lõpetamisel loetakse ettevalmistusteenistus sooritatuks. Justiitsminister määrab õppepraktika koha ja juhendaja. Juhendamisele kohaldatakse käesoleva seaduse § 122 lõige 2. Kohtunikuabieksamikomisjon võib võtta vastu rakenduskõrgkooli lõpueksami, mida loetakse sel juhul kohtunikuabieksamiks.
[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 132. Kohtunikeksamikomisjoni moodustamine

- (1) Käesoleva seaduse alusel tuleb kohtunikeksamikomisjon moodustada hiljemalt 2003. aasta 1. jaanuariks.
- (2) Kuni käesoleva seaduse alusel kohtunikeksamikomisjoni moodustamiseni täidab komisjoni ülesandeid senine kohtunikeksamikomisjon.
- (3) Seaduse jõustumisel ettevalmistusteenistuses olevate isikute teenistus jätkub senise kava alusel kuni selle vastavusse viimiseni käesoleva seadusega. Seaduse jõustumisel ettevalmistusteenistuses olevate isikute teenistusaega võib lühendada, kuid mitte rohkem kui aasta võrra.

§ 133. Kohtunikupensioni maksmine

(1) Kohtuniku vanaduspensioni saamiseks vajaliku kohtunikustaaži hulka arvatakse ka enne käesoleva seaduse jõustumist kohtunikuna töötatud aeg.

(2) Seaduse jõustumiseni ametissenimetatud kohtunike pensioniõigusliku staaži hulka arvatakse töötamine kodumaise kõrgkooli teaduskraadiga õigusteaduse õppejõuna, vandeadvokaadina, prokurörina või õiguskantslerina või mõnel teisel juriidilist kõrgkvalifikatsiooni nõudval ametikohal. Käesolevas lõikes sätestatu ei laiene väljateenitud aastate pensioni (§ 79) staaži arvestamisele.

(3) Kohtunikeuksamikomisjon teeb otsused kõigi kohtunike pensioniõigusliku staaži kindlaksmääramiseks, pidades silmas käesolevas paragrahvis sätestatud, ühe aasta jooksul käesoleva seaduse jõustumisest.

(4) Käesoleva seaduse §-sid 77–81 kohaldatakse ka isikule, kes seaduse jõustumise ajal kohtunikuna ei tööta, kuid on olnud kohtnikuametis pärast 1991. aasta 31. detsembrit.

(5) Seaduse jõustumisest alates viie aasta jooksul tekib kohtuniku vanaduspensioni saamise õigus pärast viieaastast kohtunikuna töötamist ka isikul, kes pärast 1991. aasta 31. detsembrit on kohtnikuametis, on jõudnud vanaduspensioniiikka ja on vähemalt kümme aastat töötanud ametikohal, mille kohtunikeuksamikomisjon on võrdsustanud töötamisega kohtnikuametis.

(6) Seaduse jõustumisest alates viie aasta jooksul pensioniiikka jõudval kohtunikul, kellel puudub viieaastane kohtunikustaaž, on õigus jääda kohtnikuametisse kuni staaži täitumiseni tingimusel, et ta käesoleva seaduse jõustumise ajal oli kohtnikuametis ja on vähemalt kümme aastat töötanud ametikohal, mille kohtunikeuksamikomisjon on võrdsustanud töötamisega kohtnikuametis.

(7) Kohtnikul, kes on seaduse jõustumisel vähemalt 55-aastane ja töötanud vähemalt viimased 10 aastat kohtunikuna, tekib kohtuniku ametist lahkudes õigus kohtuniku vanaduspensionile. Ametist lahkumise otsus selle õiguse kasutamiseks tuleb teha 2003. aasta 1. jaanuariks. Kui kohtunik jätkab töötamist avalikus teenistuses, ei tohi tema pensioni ja avalikus teenistuses teenitava töötasu suurus ületada tema kohtunikuna teenitud ametipalka.

§ 134. Palga säilitamine

Palgakorralduse muudatuste tõttu ei tohi kohtuniku palk väheneda. Palga vähenemisel hüvitatakse vahe riigieelarvest.

§ 135. Kohtukaasistujate pädevus

Enne käesoleva seaduse jõustumist valitud kohtukaasistujal on volituste tähtaja lõppemiseni rahvakohtuniku pädevus.

§ 136. Kohtunikuabieksami komisjoni volitused

(1) Käesoleva seaduse alusel tuleb kohtunikuabieksami komisjon moodustada hiljemalt 2003. aasta 1. jaanuariks.

(2) Kuni käesoleva seaduse alusel kohtunikuabieksami komisjoni moodustamiseni täidab selle komisjoni ülesandeid senine kohtunikuabieksami komisjon.

§ 137. Kohtunike koolituse korralduse üleminekusätted

(1) Kuni 2004. aastani sisaldub kohtunike koolituse programmis ka järelkoolitus.

(2) Justiitsministeerium annab ministri kinnitatud korras kohtunike koolituse programmide koostamiseks vajaliku teabe ja lepingud sihtasutusele üle ja sihtasutus alustab 2003. aasta koolituse programmi koostamist hiljemalt 2002. aasta 1. septembril.

(3) Käesoleva seaduse alusel koolitusnõukogu moodustamiseni täidab koolitusnõukogu ülesandeid senine koolitusnõukogu.

§ 137¹. Rahvusvahelises kohtuinstitsioonis töötamine

Käesoleva seaduse § 58¹ kohaldatakse ka enne nimetatud sätte jõustumist rahvusvahelise kohtuinstitsiooni valitud või nimetatud kohtuniku suhtes.
[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 138. Kohtute ühendamine

(1) Kohtla-Järve Linnakohus ja Ida-Viru Maakohus ühendatakse hiljemalt 2003. aasta 1. jaanuariks. Selle ajani tegutseb Kohtla-Järve Linnakohus eraldi kohtuasutusena.

(2) Hiiu Maakohus ja Lääne Maakohus ühendatakse hiljemalt 2003. aasta 1. jaanuariks. Selle ajani tegutseb Hiiu Maakohus eraldi kohtuasutusena. Pärast kohtute ühendamist jääb Hiiumaale püsivalt tööle vähemalt üks Lääne Maakohtu kohtunik.

§ 138¹. Kohtu esimehe ja kohtudirektori volitused

(1) Justiitsminister nimetab maa- ja halduskohtu esimehe hiljemalt 2006. aasta 1. maiks. Justiitsminister võib kohtu esimehe nimetamiseni ajutiselt panna esimehe kohustused maa- või halduskohtu kohtunikule viimase nõusolekul. Kohtu esimehe ajutisele kohusetäitjale makstakse käesoleva seaduse § 76 lõikes 2 sätestatud lisatasu.

(2) Justiitsminister nimetab kohtudirektori avaliku konkursi alusel ametisse hiljemalt 2006. aasta 1. märtsiks. Kohtudirektori nimetamiseni täidab käesoleva seaduse § 15 lõikes 4, § 16 lõikes 4, § 17 lõikes 4 ning § 125 lõikes 1 sätestatud kohtudirektori ülesandeid kohtu esimees või käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kohtunik.

[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 138². Maa-, linna- ja halduskohtu esimehe volituste lõppemine

(1) Enne 2006. aasta 1. jaanuari nimetatud maa-, linna- ja halduskohtute esimeeste volitused lõpevad käesoleva seaduse jõustumisel.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kohtunikele makstakse kuni 2006. aasta 31. detsembrini lisatasu 15% tema ametipalgast, kui maa-, linna- või halduskohtus, mille esimees ta oli, töötas kuni 14 kohtunikku, või 25% tema ametipalgast, kui maa-, linna- või halduskohtus, mille esimees ta oli, töötas vähemalt 15 kohtunikku. Lisatasu ei maksta, kui lõikes 1 nimetatud kohtunik nimetatakse maa- või halduskohtu esimeheks vastavalt käesoleva seaduse § 138¹ lõikes 1 sätestatule.

[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 138³. Kohtumajade täpsete asukohtade, teeninduspiirkondade ja kohtunike arvu ning jagunemise määramine

Justiitsminister määrab maakohtute ja halduskohtute kohtumajade täpse asukoha ning teeninduspiirkonnad (§ 9 lõige 3 ja § 18 lõige 3) ning maa- ja halduskohtunike arvu ja jagunemise kohtumajade vahel (§-d 11 ja 19) hiljemalt 2005. aasta 1. oktoobriks.

[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 138⁴. Maa-, linna- ja halduskohtunike teenistus

(1) 2006. aasta 1. jaanuaril loetakse ametis olevad maa-, linna- ja halduskohtunikud teenistusse määratuks järgmiselt:

- 1) Tallinna Linnakohtu ja Harju Maakohtu kohtunikud loetakse Harju Maakohtu kohtunikeks;
- 2) Ida-Viru Maakohtu, Narva Linnakohtu ja Lääne-Viru Maakohtu kohtunikud loetakse Viru Maakohtu kohtunikeks;
- 3) Pärnu Maakohtu, Saare Maakohtu, Lääne Maakohtu, Järva Maakohtu ja Rapla Maakohtu kohtunikud loetakse Pärnu Maakohtu kohtunikeks;
- 4) Tartu Maakohtu, Jõgeva Maakohtu, Viljandi Maakohtu, Valga Maakohtu, Põlva Maakohtu ja Võru Maakohtu kohtunikud loetakse Tartu Maakohtu kohtunikeks;
- 5) Tallinna Halduskohtu ja Pärnu Halduskohtu kohtunikud loetakse Tallinna Halduskohtu kohtunikeks;
- 6) Tartu Halduskohtu ja Jõhvi Halduskohtu kohtunikud loetakse Tartu Halduskohtu kohtunikeks.

(2) 2006. aasta 1. jaanuaril loetakse ametis oleva maa- või halduskohtuniku alaliseks teenistuskohaks kohtumaja, mis asub asulas, kus asus maa-, linna- või halduskohus, mille kohtunik ta enne selle seaduse jõustumist oli.

[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 138⁵. Tööjaotusplaani kehtivus

Pärast kohtute seaduse muutmise seaduse kohtute tööpiirkondade ühendamiseks jõustumist määratakse kuni uue tööjaotusplaani kinnitamiseni kohtunike tööjaotus kohtumajade kaupa, lähtudes vahetult enne nimetatud seaduse jõustumist kehtinud tööjaotusplaanidest. Kohtu üldkogu kinnitab uue tööjaotusplaani hiljemalt 2006. aasta 1. märtsiks.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 138⁶. Rahvakohtunike volitused

(1) Enne 2006. aasta 1. jaanuari ametisse nimetatud rahvakohtunikud, kelle volitused ei ole lõppenud, loetakse ametisse nimetatuks järgmiste kohtute juurde:

- 1) Tallinna Linnakohtu ja Harju Maakohtu rahvakohtunikud loetakse Harju Maakohtu rahvakohtunikeks;
- 2) Ida-Viru Maakohtu, Narva Linnakohtu ja Lääne-Viru Maakohtu rahvakohtunikud loetakse Viru Maakohtu rahvakohtunikeks;
- 3) Pärnu Maakohtu, Saare Maakohtu, Lääne Maakohtu, Järva Maakohtu ja Rapla Maakohtu rahvakohtunikud loetakse Pärnu Maakohtu rahvakohtunikeks;
- 4) Tartu Maakohtu, Jõgeva Maakohtu, Viljandi Maakohtu, Valga Maakohtu, Põlva Maakohtu ja Võru Maakohtu rahvakohtunikud loetakse Tartu Maakohtu rahvakohtunikeks;

(2) Enne 2006. aasta 1. jaanuari nimetatud rahvakohtunike volitused lõpevad käesoleva seaduse § 104 lõigetes 1 või 4 nimetatud tähtaja möödumisel.

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

§ 139–151. [Käesolevast tekstist välja jäetud]

Õiend

Paragrahvi 41 lõike 1 punkt 9 muudetud kehtetuks vastavalt RTI, 29.12.2005, 71, 549 avaldatud kohtute seaduse, advokatuuriseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse § 1 punkti 14 muutmiskäsule.